

Horātija dzejas

II

Tulkojis

K. STRAUBERGS

1930

Izdevis A. Gulbis, Rīgā

A. Gulbja grāmatu spiestuve Rīgā, Ausekļa ielā 9.

Epōdi

Subjektīvās dzejas, lirikas, attīstība sākas Rōmā vēlāk nekā tas novērojams ar citiem dzejas veidiem. Šeit viņa nav organiski izaugusi no tautas dzejas, kas atstāta novārtā: lai gan dažādus viņas veidus atzīmē rōmiešu rakstnieki, bet nekad viņa nav Rōmā devusi tādu iedvesmi dzejniekiem, kas paceltu tās motīvus līdz literārisko žanru vērtībai, kā to redzam Grieķijā. Rōmā liriku veido grieķu paraugi, tāpat kā arī drāmai un eposam šie paraugi sākumā ir bijuši noteicēji. Tomēr grieķu iespaids nav parādījies Rōmā gandrīz nemaz reliģiskā dzejā, himnos; rōmiešu senie himni nav atvietoti ar dzejnieku jauniem veidojumiem, bet paturēti godā tik ilgi, kā mēr pat viņu valoda jau tapusi nesaprotama gadu simtu laikā; arī kuŗa lirikas mēģinājumi ir reti: pēc Līvija Andronika viņas piemēri ir tikai Katulla un Horātija laikā. Vienīgi kapu uzraksti iet atpakaļ līdz senākiem laikiem ar archaisku rakstību un Sāturna pantmēru tajos; pamazām izveidojas arī epigramma jambos un daktilos. Lirikas straujāka izveidošanās redzama tikai I g. s. priekš Kristus dzimšanas, kad epigrammas rakstījuši jau Lūkīlijs, Varrōns un citi, izveidojot tās pēc aleksandriešu skolas prasībām, lai gan Gellija uzglabātās Līkīnija un divu citu dzejnieku epigrammās ir jau Sappas iespaids, ko redzam vēlāk pie Katulla.

Pantmēru dažādības izkopšanai sevišķi daudz darījis Lēvijs, kuŗa fragmentos var sastapt līdzās trochajiem jambu un anapaistu dīmetrus un trimetrus, daktilu

tetrametrus, vienpadsmitzīlbniekus, desmitzīlbniekus un trīs joniku veidus.

Polimetrisks un epigrammatisks raksturs ir arī Katulla un viņa laika biedru dzejai; subjektīvo pārdzīvojumu attēlojumā redzama piesliešanās gan Mimmermam, gan Sapfai, gan Anakreontam, kuŗu iesāktais virziens arī pie aleksandriešiem izsakās epigrammu daudzumā. Katulla skolas dzejā nav daudz lielāku dzejas darbu; izņēmums būtu epilliji, kas tulkoti vai izveidoti pēc aleksandriešu prasībām; šajā laikā rodas arī vēlāk, Augusta laikā, iemīļotā rōmiešu elegija; pie Katulla mēs redzam viņu izveidojoties no aleksandriešu elegijas ar lieliem mītoloģiskiem ekskursiem, kas ir nesamērīgi lieli un kā epizodi apgrūtina domu gaitu*). Pantmēru dažādības meklēšana tāpat ir raksturīga Katulla skolai un turpinās arī Horātija dzejā.

Jaunā skola, kā apzīmē Katullu un viņa draugus Cicerōns, nevar nostiprināties Rōmā bez asas polemikas. Cicerōns pārmet jaunajiem pārmērīgu formas izsmalcināšanu, sevišķi metrikā, ja to salīdzina ar iepriekšējo latīņu dzeju Ennija un citu darbus. Nerunājot par tādiem paņēmienu vārdu ietilpināšanai heksametros, kā vārda pārdalīšanu piemērā *c e r e c o m m i n u i t b r u m*, kur *c e r e b r u m* sacirsts gabalos, jaunā skola apkaŗo arī paņēmienu apostrofēt galotni -s, lai šī līdzskaņa sastapšanās ar līdzskani nākošā vārda sākumu neradītu t. s. pozīciju, tas ir, lai nepadarītu zilbi gaŗu; līdzīgu paņēmienu dēļ jaunie cīņas karstumā nonāk līdz agrākās dzejas noliegšanai, gan galvenā kārtā neizkoptās formas dēļ. Pašiem viņiem pārmet Cicerōns pretējo, pārmērību viņas izsmalcināšanā. Pārmet viņiem arī saturu, jo cīņā par formas dažādību un smalkumu jaunie dzejnieki nonāk daŗu labu reizi

*) Sk. Ritums 1924, 685. un sek. lpp.

līdz tam, ka viņu dzeja top par improvizāciju un rotāļšanos, kur gan sasniedz vieglumu formā; tiešām, meklēt seno Rōmas dzejnieku cildenumu un viņu darbu lielo misiju šeit nevar, un tikai nākošā, Augusta laikmeta dzeja, laimīgi apvieno Katulla skolas formas ieguvumus ar Ennija svinīgumu jaunā sintesē. Katulla skolas lirika ir intīma un subjektīva; kā improvizētās miniātūrās viņa ir bieži momenta uztvērumā, bet ar asprātības mirdzumu; par piedauzības akmeni ir bijis arī viņas intīmais, bieži pat nesavaldīti frivōlais un pavieglais saturs. Pat Katulla Lesbijas dziesmās, kas valdzina ar dziļi pārdzīvoto izjūtu gammu, ir izaicinājums sabiedrībai. Bet Katullis ir liels dzejnieks: dziļi izjustas mīlestības traģēdijas atskaņas, žultīgās epigrammas, vieglās improvizācijas, saulainie himenaji — visūr viņa nelielajā krājumā ir redzams liels talants; viņa valoda ir vijīga, krāsu bagāta, vietām asa un arī izaicinoša, vietām intīmāko pārdzīvojumu tēlojumam piemērota.

Bet ja Katulla skola nāk ar jaunām dzejas prasībām, nevar nepieminēt vēl vienu momentu, kas noteic viņas stāvokli Rōmā. Pirmais gadu simtenis priekš Kristus ir šeit pilsoņu karu un sabiedrisko satricinājumu laiks, kas pārveidojis senās Rōmas ideoloģiju, sagrāvis viņas tradīcijas un loģiski sagatavojis ceļu Cēsara un Augusta restaurācijai, ko vēlāk uzlūko par miera ostu pat bijušie karstākie pretinieki. Cicerōnam šie notikumi liek meklēt glābiņu ideālīzējamā Rōmas senatnē un uz tās balstīties savu politisko ideālu formulējumā; šī doma ir kā pretstats arī vēlāk Augusta laikmetā tam morāliskam sabrukumam, kas arvien seko ilgākam brāļu kara un cīņu laikmetam. Senatne priekš pūniešu kariem, kā arī varenā Skipiōna un gudrā Lēlija laikmets ar Rōmas varenības dzejnieku Enniju un citiem ir guvis oreolu; aizejošā vai aizgājušā pagātnē

vairs atliek pilsoņu kaŗā sagŗautai Rōmai meklēt pretstatu sabrukumam valsts un sabiedrības dzīvē. Ari tas liek Cicerōnam neieredzēt sava laika modernistus, kuŗu darbos, pretēji agrākai dzejai, nav šīs ideoloģijas un tās vietā ir vai nu politisks indiferentisms vai ari politisko partiju cīņu vai sabrukuma atspoguļojums; vietā ir nākusi ari Rōmai vēl svešā subjektīvo pārdzīvojumu izvirzīšana pirmā rindā. Mēs redzam, ka Augusta laikmeta dzeja, līdzīgi Cicerōna prozai, ir atkal morāliskās restaurācijas ideoloģijas apdvesta.

Katulla skola atstāj lielu iespaidu uz turpmāko Rōmas dzejas izveidošanos; Augusta laikmeta dzeja, kā sacīts, apvieno viņas sasniegumus ar atjaunoto interesi par Ennija skolu, un šī laika dzejnieku jaunības darbos Katulla iespaids vēl skaidri saredzams. Vergilija jaunības darbu krājumā, t. s. Catalepton, tajā daļā, ko neapstrīd kā šī dzejnieka īstos darbus, ir Katulla parōdija (10 pie Catull. 4) un daudzas atskaņas; personīgi saista abas dzejnieku paaudzes daži Augusta laikmeta dzejnieki, kā Vārs un Varijs, kas bijuši jau Katulla pulciņā. Ari Horātija pirmajos darbos, epōdos, Katulla iespaids ir konstatējams, lai gan abu šo dzejnieku darbi visumā ir ar gandrīz pretēju uztvērumu, liecinot par dažādiem temperāmentiem un raksturiem, kā ari par dažādu dzejas saprašanu, dažādiem paraugiem un pāņēmieniem. Horātijs savās ōdās aiziet prom kā no Archilocha tā ari no aleksandriešiem pie aioliešu paraugiem; viņa dzeja, pretēji Katulla impresijai, ir vairāk domu iespaidota, koncentrēta un harmoniska ari tad, kad viņas saturs ir dziļu pārdzīvojumu sekas. Viņa lirikā ir gan Anakreonta dzīves prieks, gan Simonida skumjas, gan nopietna filosofa pārdomas; viņam ir liriska uztvere, bet līdz ar to viņš uzņem savu laiku kā pilsonis un patriots valsts dzīves kritiskos brīžos, ir veselīgu ētisku uzskatu

paudējs un katrā ziņā dziļi kultūrāls un izglītots Rōmas jaunā uzplaušanas laikmeta ideju cīnītājs. Ūdās jau tapis par grieķu klasisko dzejnieku apbrīnotāju, viņš savieno ar šīs dzejas atturīgi noslēgto formu arī hellēnistiskās kultūras ieguvumus un savus paraugus pārveido ne tulkojot un imitējot, bet viņu sasniegumus ievēdot Rōmas kultūras dzīvē ar savu īpatnējo gaumi un mākslu, uzspiežot savu oriģinālo, subjektīvo zīmogu visam savam darbam. Epōdi, turpretim, ir vēl jaunības dzeja, kur subjektīvais elements nav vēl tik apvaldīts, bet ir pirmā vietā un izteicās Archilocham un Katullam līdzīgi griezīgos jambos. Latīņu dzejā jambi sastopami jau pie Katulla un viņa laika biedriem Kalva un citiem; kā pie Archilocha tie ir paskviļu veidā par zināmām personām, tāpat arī Horātija epōdos.

Katulls ir Horātija priekštecis jambu dzejā un arī aioliešu melikā; tomēr Horātijs viņu nepiemin kā šo dzejas veidu pirmo ievēdēju un Ep. I 19 kā arī Carm. III 30 šo gadu atstāj sev, noteikti apzīmējot iniciātīvi kā savu nopelnu. Tikai vienā vietā (S. I 10, 19) Katulla vārds pieminēts Horātija darbos, bet arī ne tieši Katullu kvalificējot, kā Horātijs to dara ar daudziem iepriekšējiem un sava laika dzejniekiem, bet gan polemikā ar Katulla skolas epigoniem, jo ja Cicerōnam šī skola bija reiz izlikusies jauna kā tradīciju ārdītāja, Horātijam tā ir jau novecojusies.

Varētu atzīt Horātija prioritāti melikas piemērošanā rōmiešu dzejā, jo Katullam ir tikai viena dziesma Sapphas pantmērā, bet epōdos Horātijs noteikti nav pirmais ar saviem jambiem; vēl vairāk, daudzās vietās viņš ir vēl zem Katulla iespaids. Šāda noklusēšana ir redzama arī citos gadījumos; Horātijs nepiemin Lukrētiju un Cicerōnu, kuŗu iespaids konstatējams viņa darbos; īsi pieminēti arī viņa paša draugi, kurpretim no-

teikti kvalificēti tie dzejnieki, uz kuŗu darbiem var jau atskatīties un kam var jau piemērot objektīvu kritiku. Katulla jautājums vēl ir bijis par jaunu, lai viņu tā objektīvi izšķirtu, un Horātijam ir arī zināmas neērtības viņa vārdu daudzinaāt tā paša atradēja (inventōra) goda dēļ, ko viņš atstāj sev. Par attaisnojumu var pievest gan to, ka Horātijs kā Katulla, tā Archilocha jambu dzeju pamatīgi pārveido, atsakoties no sekošanas Archilocha darbu saturam un burtam, bet paturot pantmēru un uztvērumu (numeros animosque secutus Archilochi, non res et agentia verba Lycamben, Ep. I 19). Ari Katulla motīvi ir tā pārveidoti, un Horātijs ar saviem uzskatiem par dzeju vairs nevar atzīt visā visumā Katulla principus un paņēmienu; viņš ir aizgājis jau tālāk, sevišķi aioliešu iespaidotā dzejā, kur viņam inventōra gods (C. III 30) nav apšaubāms.

Salīdzinot Katulla dzeju ar Horātijas epōdiem mēs varam konstatēt vairākas vietas, kur Katulla iespajds ir skaidri saskatāms; Horātijs sākumā rakstijis arī pats (S. I 10, 31) gadījuma dzejas aleksandriešu garā. Astotais un divpadsmitais epōds ir gan vienīgie, kur Horātijs ļauj vaļu tīriem zaimiem, kādi ir bieži Katulla paskviļos par ienaidniekiem; vēlāk (C. I 16) viņš to nožēlo.

Visbiežāki Katulla iespajdi sastopami epōdos un agrākās ōdās, kas no epōdiem vēl nav tālu arī tehnikas ziņā; epōdu pantmērs vēl ir sastopams arī ōdu krājumā (pp. C. I 28), tāpat kā Katullam ir arī kāda Sappas pantmērā rakstīta dziesma (c. 11). Tāpat arī vairāku motīvu organiskā saplūšanā redzama starpība agrākās un vēlākās ōdās; pirmajās dažreiz motīvi paliek līdztekus (sal. C. I 7).

Epōdu saturs ir vēl ļoti dažāds un gadījuma dzejai

raksturīgs; viņu organiskais sakars ar Katulla skolas epigrammām vēl ir skaidrs; šajā ziņā epōdi dod mums iespēju redzēt ciešās saites, kas vieno abas dzejnieku paaudzes Rōmas literātūras zelta laikmetā un tāpat vērot arī pakāpenisko attīstības gaitu rōmiešu lirikā.

Viens no pirmajiem epōdiem ir sešpadsmitais, rakstīts apm. 40. gadā, kad izceļas nopietnas nesaskaņas starp Antōniju un Oktāviānu. Tikko atgriezies Rōmā pēc izšķiņošās Filipu kaujas, Horātijs ar drūmu skatu noraugās nerimstošajās, atkal draudošās brāļu kara šausmās, neparedzot viņu izbeigšanos, un šādos apstākļos redz itkā vienu izeju — atstāt dzimteni un bēgt prom uz Svētlaimīgo salām tālā Ūkeanā, kur vēl ir zelta laiki, kur nav kara, kur pati zeme dod bagātīgi augļus, kur dzīve ir mierīga un laimīga. Mums ir grūti spriest, vai šeit, kā domā Kukula, neslēpjas sarkasms tāpat kā otrā epōdā, kur visu iedomāto idilli izjauc pēdējās četras rindas, atmaskējot to kā augļotāja fantazējumu, bet katrā ziņā, neskatoties uz dzejnieka un pravieša temperāmentu neticēšana iespējai atgriezties pie pārdzīvotām republikas dienām šeit ir pamatā, tāpat kā asi tas pāstrīpots septītā epōdā. Horātijs ir reālists tajā ziņā, ka viņa dzejā atspoguļojas vai visi galvenie notikumi tā laika Rōmas dzīvē un nav gandrīz neviena tāda, uz ko viņš nebūtu atsaucies tieši vai netieši ne tikai satīrās un vēstulēs, bet arī lirikā; Horātijs ir Augusta laikmeta dzejnieks šī vārdā tiešā nozīmē. Nerunājot par autobiografiskiem datiem, kas rāda viņa bērnību un audzināšanu (S. I 6, I 4), Brūta kara pulkos pavadīto laiku un atmiņas par šī laika draugiem ōdās, atgriešanos Rōmā apcirptiem spārnēm (Ep. II 2, 50), ievēšanu Mēcēnāta pulciņā un attiecību izveidošanos ar Mēcēnātu no oficiālām līdz pilnīgai draudzībai (S. I 6, I 9, II 6, C. II 17 un cit.) mēs redzam viņa darbos atspogu-

ļojoties arī politisko uzskatu pakāpenisko grozīšanos, redzam, kā dzejnieks, kas pie Filipiem vadījis leģiōnu pret Oktāviānu, pamazām top par viņa idejisko piekritēju. Ir starpība starp Vergiliju, kas no paša sākuma bijis cēsariāniets, un Horātiju. Vergilijs Oktāviānu slavē jau pirmā darbā — Būkōlikās; Geōrgikās viņš ar visu temperāmentu sludina zemkopības atdzimšanu Itālijā, Aineidā kā karsts patriōts, liekot oreolam apspīdēt viņas teiksmaino priekšvēsturi, dod lozungus Rōmas pasaules misijai, kuŗas piepildītājs ir Augusts. Ja arī Horātijs galu galā nāk pie tā paša, nav iemesla meklēt pamatus tam t. s. galmā dzejā ar pārlicēģiem komplimentiem un lišķīgo atkarību, jo Horātija darbos skaidri redzams, kā viņš pamazām top par Augusta cienītāju. Satirās pieminēts tikai Mēcēnāts; vienīgā vieta, kur pievests Augusta vārds, ir S. II 1 sarunā ar Trebātiju, kas ieteic dzejniekam mest pie malas satiru rakstišanu un ķerties pie darba, kas varētu dot kādu labumu, slavēt Augustu; Horātijs to noraida. Satirās nav arī politisku tematu — zemes dalīšana Sicīlijā un daķiešu briesmas austrumos Horātiju maz interesē (S. II 6). Citādi ir epōdos. Horātijs nekad nav noliedzis savu draudzību ar Filipu kaujas dalībniekiem (C. II 7, I 12, 35; II 1, 24 un cit.), bet jau septītais epōds rāda netieši apmierinājumu, kāds nāk ar gadu desmitiem ieilgušā pilsoņu kara izbeigšanos, un tieši to sašutumu, kāds ir pret jauniem viņa kurinātājiem. Miers ir vēl bieži apdraudēts. 40. gadā ir Perūsijas karš starp Oktāviānu un Antōniju, kas izbeidzas ar Brundisijas miera līgumu; 39. g. Oktāviāns noslēdz mieru ar Sekstu Pompēju Misēnā, bet 38. g. karš sākas atkal; noslēdzis līgumu ar Antōniju, Oktāviāns uzvar Pompēju 36. g. Beidzot 32. g. sākas gatavošanās izšķirōšai cīņai ar Antōniju un

Kleopatra, un Rōmas likteni noteic Aktijas kauja. Vēl paiet gadi nomierinot austrumus un tikai 29. g. Augusts slēdz Jāna svētnīcas durvis par zīmi, ka visā valstī ir miers.

Ar Pompēja draudiem sakarā ir septītais epōds (sal. arī ceturto). 39. g. miera līgums ar to izsaucis lie-las gaviles un amnēstija devusi iespēju mierīgām iz-redzēm. Tāpēc jaunie sarežģījumi izsauc lielu sašutu-mu.

Horātiju redzam šajā epōdā ar lielu patosu un sa-šutumumu, tautas tribūna žestiem un dziļām skumjām par lāstu, kas guļ pār Rōmu, kopš Rōmuls izlējis brāļa asinis. Jau pieminētais 16. epōds ir ar līdzīgu pesimi-smu, bet jau pievestās Kukulas domas ir, ka Horātijs nevar piederēt pie tiem, kas zaudējuši galvu un grib meklēt izeju fantastiskos sapņojumos par dzīvi kaut kur svētlaimīgo salās, atmetot ar roku mūžam nemierī-gai un apdraudētai Rōmai. Uz šādu apnikumu gan var aizrādīt C. I 14 minētais taedium par valsts kuģi. Katrā ziņā skaidri izsacīta ir šeit jau sabiedrības no-vērtēšana kā pilnīgs sabrukums (impia aetas), un ie-teikts glābiņa ceļš — visiem vai vismaz sabiedrības la-bākai daļai atsacīties no ļauniem darbiem (15, 16 rin-das).

Nozīmētie temati risināti arī oādās. C. I 2 rakstī-ta sakarā ar Augusta nodomu aiziet privātā dzīvē 28. g., un Horātijs atkal redz jaunus rēģus ar ieroču asinā-šanu brāļu kaņiem (I 2, 21—24). Šeit jau noteikti miera izredzes Rōmai saistās ar Augustu, kam dota Rōmas glābēja misija. Šī doma ir jau epōdos, sev. ar lielo ka-tastrofu, kas draud Antōnija un Kleopatras uzvaras gadījumā Rōmu.

Pirmais epōds veltīts Mēcēnātam un atspoguļo uz-traukto stāvokli priekš izšķiršās Aktijas kaujas, jo

pārspēks ir Antōnija pusē, kuŗa smagajiem kaujas kuģiem Augusts var pretīm sūtīt tikai vieglos liburniešu kuģus; iznākums var būt liktenīgs Rōmai, jo faktiski cīņai jāizšķir Rōmas un austrumu strīds, jānoteic, vai būt Rōmai vai Aleksandrijai.

Šai pašai cīņai vēltīts arī devītais epōds un C. I 37. Epōdā ir pirmās ziņas par kaujas labvēlīgo novirzienu; tas ir pirmais gaviļu sauciens: kaŗš vēl nav izbeigts, bet pirmā uzvara gūta, jo Sosija vadībā Antōnija flotei nav izdevies izlausties cauri blokādei, un arī pirmās kaŗa pulku daļas sāk pārnākt Augusta pusē. Epōda sākums un beigas piemērotas paredzamām uzvaras dzīrēm, kas tomēr nevar notikt, kamēr uzvara nav galīga.

Pēdējais moments ir C. I 37, kur, kā Alkajs pēc Mirsila, tā Horātijs pēc Kleopatras nāves (Antōnija, kā nodevēja, vārdu Horātijs nekur nepiemin) dzied nunc est bibendum — tagad varam dzert. Viņš godprātīgi atzīmē Kleopatras drošsirdību un to, ka viņa pati darījusi sev galu, lai nedotu iespēju redzēt sevi pazemotu Rōmā triumfa gājienā, un atgādina arī draudējušo briesmu lielumu. Tā Horātijs kā vienīgais no Augusta laika dzejniekiem tieši atsaucās uz sava laika notikumiem, tiem veltīdams savus dzejas darbus, un kā karsts patriōts dzīvo līdzī tēvu zemes prieka un bēdu laikiem. Par pēdējiem nevar nedomāt, jo līdzās ārējam draudošam sabrukumam (ep. 16, C. I 14 — satrunējušais valsts kuģis, C. I 37 Kleopatras tiešie draudi un cit.) arī morāliskais sabrukums nav mazāks. Jau satirās Horātijs rādījis parvenijus, avantūristus, spekulantus, vieglas dzīves meklētājus, izvirtuļus u. t. l.; epōdos tāpat redzamas tiešās invektīves (ep. 4) Ūdās viņš vairs nepakavējas pie atsevišķām personām kā piemēriem, bet gan pie nevēlamām parādībām, kas raksturo morālisko sabrukumu un sajukumu, un slē-

dziens ir, ka viņa laika Rōma nav vairs tā, kas varēja iznest uz saviem pleciem ilgos un grūtos pūniešu kaņus (C. III 1—6 un cit.); ko līdz likumi bez tiku-
miem — *quid leges sine moribus proficiunt* (III 24, 35) — ir otrs, vēl bēdīgāks slēdziens. Pamazām senā Rōma top par pozitīvu ideālu Horātijam un citiem Augusta laikmeta redzamākiem cilvēkiem, tāpat kā tas ir bijis Cicerōnam, un Horātijs bieži prasa noteiktu atgriešanos pie aizmirstiem reliģiskās un ētiskās disciplīnas priekšrakstiem, kas ir arī Augusta restaurācijas mērķis un nolūks. Šie motīvi ļoti bieži sastopami oḁās un tuvina Horātiju Augustam apzinīgi; ilgi par viņu klusējis, bet tad atzinis viņu kā Rōmas glābēju, Horātijs Augustu var apsveikt kā pater patriae (C. I 2, 45), kas izvedis Rōmu no pilsoņu kaņiem un jukām, devis mieru un drošību zemei. Viņa uzvāra izbeidz revolūciju, konfiskāciju, proskripciju un varas darbu ga-gu simteni, piepilda ilgi lolotās miera cerības, jo nav gandrīz neviena, kas nebūtu cietis šajā laikā. Tāpēc atzinības pilnais kopsavilkums ceturtās oḁu grāmatas beigās (C. IV 15), veltīts Augusta politikas un tās panākumu atzinīgam vērtējumam. Atsevišķi jāpakavējas pie otrā epōda, kuŗu pēdējās rindas par augļotāju Alfēnu padara par satīru, bet galvenā daļa dod spilgtu idilliskās dzejas paraugu ar plašu dabas un lauku dzīves tēlojumu, kādus esam pieraduši redzēt vairāk pie Horātija laiku biedriem Vergilija un Tibulla. Vergiliju un Horātiju saista draudzība un kopējas literāriskas intereses. Jau 39. g. pr. Kr. Vergilijs ir tuvu Mēcēnātām, pēc tam kad ar saviem pirmajiem darbiem griezis Asinija Polliōna, Šaipusgallijas pārvaldnieka uzma-nību uz sevi; viņš ir jau uzrakstījis šajā laikā savas Būkōlikas un drīzi ievē Mēcēnāta pulciņā arī Horā-tiju. Jautājums par bieži sastopamām saskaņām un

parallēlēm abu dzejnieku agrākos darbos mēģināts izskaidrot, meklējot Vergilija iespaidus pie Horātija un otrādi; katrā ziņā novērojamas ir līdzīgas tieksmes virzienā, kas, šķiet, ir kopējas lektiras un kopēju avotu studiju rezultāts; domu apmaiņa un iepazīšanās ar citu darbiem ir Mēcēnāta pulciņā bijusi goda vietā. Tomēr Horātijs par īstu dabas dzejnieku nekad nav tapis. Pats temats par lauku dzīves pievilcību viņam nav svešs (sal. S. II 6, Ep. I 10; I 14 un passim), bet idille ir tuvāka Vergilijam (sal. kaut. ecl. 10). Parasti Horātijam daba nav tiešs apraksta objekts, bet viņš tajā iejūtas un dabas parādības top par *analōģiju* viņa dvēseles stāvoklim. Ziedoņa vējš, kas ir pavasara vēstnesis un aizden ziemu, raisa saltumu arī dvēselē (C. I 4); stāj vētra, atgriežas arī dvēseles miers (I 9), uguns pavardā un vīns kausā ļauj sala laikā aizmirst nemieru un rūpes (I 9). Ar dabu kopā Horātijs priecājas, bet skumīgajam tajā pretojas, un, lai gan viņai tuvu pieejot, no sevis neatsakās, dabā neiegrimst, ar to kopā saplūstot; Horātijs nav tieši viņas dzejas teicējs, jo daba paliek tikai kā fons viņa darbos un viņš no tās parādībam ņem ne majestātisko spēku, bet pievilcīgumu (*amoenitas*). Viņu nesajūsmo vētra, kas kokus lauž, un jūras trakošana, bet tam patīk gulēt zaļā paēnā pie čalojoša strauta; arī peizažiem izmeklēti tādi stūrīši, kur neizteicas lieliskums, ne stāvie kalni, bet mežiem apaugušie pakalni, nogāzes ar pļavām, strautiem un avotiem. Tā Tībura aprakstā (C. I 7) pieminēta birze un Alburnējas svētnīca, kas atbalso straujo upi, un dārzi, kas nokaņas Aniēnā, bet kritums ir tikai ar vienu epitetu (*praeceps Anio*) apzīmēts.

Ir pieminēta arī zemnieku dzīve un dienas darbi, kā arī ganāmpulki, vīnāji, bites (C. II 6, I 7) un zemnieku svētki (C. III 18) un tāpat zemiece *Fidile* kā

žanra gleznas daļa. Lielākos aprakstos, kā otrā epodā, laucinieku dzīve ir ideālizēta, lai gan arī citur (Ep. I 10, 18) pilsētniekam Fuskam viņš ieteic pļavu smaržu un mierīgu atpūtu. Tāda reālisma, kāds ir Vergilijam, kas jau idillēs pieiet dabai klāt ar zināmu reālismu aprakstā, nerunājot par Geōrgikām, Horātijam nav; Vergilijam viņa ir dzīva, svaiga un reāla, bet ne dekoratīva, ir pati par sevi, bet ne atpūtai pēc pilsētas dzīves. Otrais epods tomēr ir izņēmums, un atmetot novirzīšanos, kas to padara par augļotāja Alfēna sapņojumu, mēs varam šeit redzēt sakopotus motīvus Itālijas dabas un darba gleznai, kas izsvaidīti atsevišķi arī šur un tur citur Horātija darbos.

Citur epodos redzam Horātiju kā romiešu jaunās paaudzes dzīves pazinēju un dzejnieku; šo dzīvi viņš līdzīgi Katullam ir rādījis, to atmaskojot pirmās grāmatas otrā satīrā. Rōmas sabiedrība Horātijam, gan brīvlaistā dēlam, bijusi tuva un pazīstama jau no agrākiem gadiem; ar to izskaidrojama viņa ātrā karjēra un izvirzīšanās par leģiōna komandētāju; draudzību, kas viņam ir no šī laika ar daudziem pazīstāmiem rōmiešiem, viņš nenoliedz arī vēlāk. Pretēji Vergilijam, kas no dabas bijis pasmagāks, Horātijs ir homuncio lepidissimus, kā viņu apzīmējis Augusts; viņš bijis labāki piemērots sabiedrībai un vēlākos laikos ar patīku atminas tos laikos, kad viņam mīla bijusi elegance, romantika (Ep. I 14, 32—34), asprātīga atjautība un jautrība (Ep. I 7, 26), aizraušanās (C. I 19) un dzīres (Ep. III 19, ep. 11), un kad viņš bijis piemērots šai sabiedrībai ar viņas vieglo dzīvi ar aistētizējošu epikūrismu, pamatā (Ep. I 2, 30, sal. par Mēcēnātu Ep. I 1, 105), baudu un mīlestības dēkām (C. IV 1). Tāpēc jau epodos ir arī dziesmas, kas tuvu aleksandriešu un rōmiešu elegijas motīviem, veltītas mīlestības piedzīvojumiem.

15. epōds veltīts kādai Neairai, varbūt tai pašai, kas pieminēta lielākā elegiju ciklā Tibulla krājumā. Apmēram pēc 15 gadiem (C. III 14) Horātijs vēl reiz atminas šo Neairu, un jau slaveno dziedātāju liek aicināt uz dzīrēm, nebūdamas tomēr pārliecināts, ka durvju sargs vēstnieku pie tās iekšā laidīs, ko viņš nepanestu konsula Planka laikā (42. g.).

Epōds izjūtas ziņā ir viens no intimākiem: jau pantmērs šeit, tāpat kā 16. epōdā, ar heksamētru un jambu savienojuma divrindā, ir diezgan tuvu elegijas pantmēram, kur jamba vietā otrā rindā ir pentamētrs; nevar neredzēt arī bagātīgu elegijas motīvu krājumu šajā epōdā, kas atļauj domāt, ka Tibulls, kas Horātijam bijis tuvs draugs un ko viņš vairākas reizes piemin savos darbos, ir, tāpat kā Vergilijs dabas dzejā un arī šur tur episkos momentos, ar savām studijām modinājis Horātijas interesi un mēģinājumus parallēli ievest Horātijas dzejā zināmus motīvus. Viss epōds izsacīts vienā periodā kā vienīgs jūtu izplūdums; tāpat pievilcīgs ir uztvērums. Īsi koncentrēti ir elegijā pazīstamie motīvi: nakts, mēnesis, zvaigznes, Neaira, kas kā efeja ap ozolu apvijusies sola mūžīgu uzticību, bet pievil, tāpat par sāncensi. Beigu zvērests atgādina Katullu (8; 70; 72). Sal. arī C. I 5 par Pirru, kas tāpat visus māna. Tāpat kā Neairu Horātijs vēlāk piemin arī „labo Kinaru“ (C. IV 13, 20—24, Ep I 7, 28, I 14, 33; C. IV 1, 4), kas jauna mirusi un sastopama arī Propertijas dzejā (V 1, 99—102).

Vienpadsmitā epōdā, vēstulē Petijam, minēta Īnachijs, no kuņas važām viņš nav varējis atsvabināties trīs gadus, par ko runājusi visa Rōma. Nelaimīgais mīlētājs, kas nevar savu kaiti noslēpt biedriem (sal. C. II 4 par Ksantiju un I 27 par Megillas brāli), sarkst un bālē, ir kluss dziļu troksnī un ar asarām acīs žēlojas

par to, ka zelts spēj vairāk par talantu, ir pazīstams elegijas motīvs, tāpat kā beigās atgriešanās pie slēgtām mīlākās durvīm un nakts pavadīšana uz cietā slieģšņa. Grūti tomēr šajās dziesmās, kas attēlo tiešus pārdzīvojumus, meklēt Katulla Lesbijas dziesmām raksturīgo jūtu dziļumu, kas nonāk līdz izmisumam; Horātija raksturs, gan arī ekspansīvs, ir daudz nosvērtāks. Tomēr astotais un divpadsmitais epōds rāda, ar kādu ļaunu prieku ir rakstījis atriebības jambus Horātijs, nežēlojot Rōmas dāmas, kā Katullus nodevīgos draugus; šie epōdi nonāk līdz iznīcinošam cinišmam, kas gan ir vienīgi šeit pie viņa sastopams. Ļauni ir arī Kānidijai rakstītie darbi, tomēr bez šī obskēnā elementa, kuŗa vietā nāk labi izdomāti un gleznaini skati, kas, Kānidiju kā burvi un raganu nostādot, viņai dod daudz lielāku sitienu. Šī Kānidija, kas esot bijusi Neāpoles puķu pārdevēja Grātīdija, varbūt bijusi Horātijam tuvu pazīstama un mēģinājusi tam atkal tuvojies vai greizsirdību izrādīt, vai arī savos tīklos ieņēlīnāt, kā 8. un 12. epōdā minētā dāma.

Saistot viņas vārdu ar burvībām, mīlestības zāļu maisīšanu un izvirtību Horātijs to attēlo piektā epōdā ne tikai ar apsmieklu, kā S. I 8, bet ar atbaidošu briesmoni, kas netaupa mazus bērņus un kopā ar Saganu, Veiju un Foliju, gatavojoties maģiskam aktam, bērņu ierok zemē līdz kaklam, lai to nomērdējot viņa sirdi un iekšas izlietotu briesmīgam mīlestības dzērienam izvirtulim Vāram. Aprakstā ievestas sarunas, ar patētisku, uztraucošu spilgtumu un izbeidzas ar zēna lāstiem, ka ļaundares reiz tauta ar akmeņiem nomētās. Septiņpadsmitais epōds noslēdz Kānidijas ciklu; vēlreiz, itkā nožēlojot savus pārkāpumus, Horātijs ar asu irōniju savu atvainošanos pārvērs par jauniem zaimiem.

Jaunības temperāments ir redzams epodos, kas saistīti ar romantiku. Vēlāk, oḁās, ir citādi; tur Horātijs šo tematu neaizmirst, sevišķi agrākās, bet ir savaldīts kā izteiksmē, tā jūtu izpaudumā, paturot humōru un vieglu smīnu. Jaunības laikus viņš atminas C. III 26: *Vixi puellis nuper idoneus Et militavi non sine gloria, tomēr parasti gan novēro citus, dzīrēs viņu noslēpumus pētot* (C. I 27).

Asajiem griezīgiem jambiem, ko ievēdis Archilochs un plaši izmantojis Katulls, raksturīgi ir arī tie Horācija epōdi, kas veltīti polemikai, kā sestais un ceturtais. Bez tam formas ziņā ievēriba piegriežama arī desmitam, kur propemptika veidā Horātijs novēl visu ļaunu Mēvijam, savam literāriskam pretiniekam. Labie vēlējumi ceļā ir, piem., Vergilijam (C. I 3), tam uz Grieķiju aizbraucot; šeit, turpretim, Horātijs jau iepriekš priecājas, paredzot Mēvija izbailes, kad bargas sāks kuģi dragāt un katastrofa būs neizbēgama. Pēdējā laikā atrasts arī Archilocha fragments, kas bijis tiešais paraugs minētam epōdam; Archilochs iet vēl tālāk, tēlojot, kā krastā izmesto nodevīgo draugu ņem gūstā un moca trāķieši (sk. „Grieķu lirika“ 55, 3).

Ka Horātijam grieķu jambu dzejnieki nav bijuši sveši, rāda arī sestais epōds, veltīts kādam paskvilistam, kas uzbrūk kā suns nevainīgiem gaŗāmgājējiem, bet no vilkiem bēg un ir viegli ar kaulu pielabināms. Horātijs viņu izaicina un savukārt draud tam stāties pretim kā nikns suns vai kā vērsis ar ragiem, aizstāvoties, atgādinot, ka uz paskviļiem viņš gatavs atbildēt tā, kā ar asiem jambiem to darījis Hiponakts, kad Būpals ar savu brāli izstādījuši viņa karikatūru, un Archilochs, kas, atriebjoties savai līgavai Neobūlai un viņas tēvam Likambam, tos novedis līdz pašnāvībai. Ir tā tad tieši norādījumi uz grieķu jambu dzeju.

Tā kā satiras un jambi (epōdi) rakstīti apm. vienā

laikā, jo pēdējais epōds (9) ir apm. 31. g. un 30. g. izdota satiru otrā grāmata, jautājums par grieķu paraugiem vēl nav pārāk sarežģīts, jo tajās rokas grāmatās, no kuŗām Horātijs nešķiras arī uz laukiem izbraucot (S. I 3, 12), ir arī Archilochs, kuŗa iespaids agrākā Horātiija lirikā ir saredzams. Par pašu grieķu jambu dzeju jāatgādina, ka Archilochs pirmais viņu izveidojis un izkōpis, galvenā kārtā, polemikai un uzbrukumiem. Viņa reālisms un temperāments to izvirzījis par vienu no grieķu lielākiem dzejniekiem, ko nostāda līdzās Homēram, lai gan arī pretinieku tam bijis daudz to pašu īpašību dēļ. Raksturīga ir Kritīija atsauksme pie Ailiana (X 13), ka Archilochs personīgas lietas piemēnot dzejā un pielaizdams zināmu pašnievu pats par sevi atstāstījis tādas ziņas, ka mēs bez viņa nezinātu, ka viņš bijis verdzenes dēls, trūkuma spiests atstājis dzimteni, pārejot uz Tasu, kur iemantojis daudzus nelabvēļus, zaimojot kā draugus tā ienaidniekus. Tāpat mēs nezinātu, ka viņš bijis netiklis, baudu kārīgs un piedauzīgs un, kas vislielākais kauns, atstājis bēgot kaujas laukā savu vairogu. „Nav labs liecinieks par sevi Archilochs, atstādams par sevi tādas ziņas un tādu slavu.“

Ir cits jautājums, cik šai atsauksmei ticēt, ja viņa dibinās uz Archilocha darbiem, jo dzejnieki, runājot par sevi, mēdz palaist arī ļaunus jokus, un no konteksta izrautas vielas arī var greizs spogulis būt. Tā Horātijs analogiski par sevi vēsta, ka ir brīvatlaistā dēls (S. I 6), bet kontekstā tas nav viņam par ļaunu; apgalvojums, ka bads jeb vismaz trūkums pēc atgriešanās Rōmā to spiedis sākt dzejot, ir pārbaudāms (Ep. II 2, 51), jo Horātijs sācis dzejot daudz agrāk; gauži maz varam Horātijam ticēt par viņa netikumīgo dzīvi (S. I 2, 119), jo konteksts rāda irōnisku piekāpšanos šeit, ko rētorikā apzīmē ar synchōrēsis, confessio;

Horātijs sevi noliedz kā dzejnieks S. I 4, 39 un t. l.); arī viņam pārmet zaimus satirā (S. I 4, 34₃, 78, 91). Beidzot analogija par vairoga pamešanu kaujas laukā (C. II 7, 9 sek.) ir tīri literāriska Archilocha un Alkaja motīva atkārtošana un nebūt neraksturo Horātiju kā glēvuli. Katrā ziņā Archilocha dzeja ir subjektīva un personīga; viņš ir pirmais grieķu dzejnieks, kas attēlo personīgos pārdzīvojumus tieši, tāpat kā izjūtas un afektus, neprojectējot viņus mītoloģiskā personāžā, kā to dara, atteicoties no tīri subjektīva, citi iepriekšējie dzejnieki un arī Hēsiods, kas savu personālo ietērpj gņōmiskā, didaktiskā formā.

Horātijs, izmantojot Archilocha dzeju paraugam, tam ir pieslēpies, bet pamazām arī raisījies no viņa tiešā iespaida vaļā, tāpat kā satirās no Lūkīlija iespaida. Raksturīgas ir rindas Ep. I 19, 23, kur viņš pats šādi noteic savas attiecības ar Archilochu:

Parios ego primus iambos.

Ostendi Latio, numeros animosque secutus Archilochi, non res et agentia verba Lycamben.

(Jo pirmais parieša jambus

Rādīju Latijā es un sekoju virzienā, ritmā Archilocham, ne saturā, vārdos, kas Likambu vajā.)

Salīdzinot Katulla un Horātija jambus, tiešām, ar maz izņēmumiem, agentia verba Lycamben būs Rōmā sastopami jambu dzejas ievēdēja Katulla darbos, jo Horātijs pat personas parasti nemin īstā vārdā, slēpjot tās aiz pseudonimiem, un tādi darbi, kā ep. 8 un 12, ir izņēmums. Tāpat, kā redzēsīm, Horātijs imitē ne tieši tulkojot, lokalizējot vai pārstrādājot paraugus, bet pārņem tikai motīvus epizodiem un argūmentiem lielākos darbos, bet mazākos tikai kā „motto“, ko tad izveido par patstāvīgu darbu, kam, izņemot šo ieskaņu,

ar paraugu nekā vairs satura ziņā kopīga nav. Tā ir ar Archilochu un tāpat arī ar citiem paraugiem.

Tā dabīgi paliek tikai virziens un iekšējā pieslēšanās paraugam, rakstīšana viņa garā (animos secutus). Par pantiem sakāms, ka Horātijs pārņem Archilocha epōdu formu, gaŗāku rindu ar otro īsāko kā refrēnu, parasti abas kā jambu un daktilu kombinējumu.

Jā tā Horātijs pats raksturo savas attiecības ar Archilochu kā paraugu, tas pats ir novērojams arī ar citiem grieķu dzejniekiem. Ōdās, piemēram, ņemot lesbiešu meliķus Alkaju un Sapfu, Horātijs no tiem tāpat aizņemas formu, ievēdot (C. III 30) latīņu dzejā četrpēdņu strofas kā noteiktu, nepārkāpjamu formas elementu, pārnes arī to virzienu un noskaņojumu lirikai, kāds ir, piem., Alkajam, bet motīvus aizņemas tikai kā „motto“, kā tematu plašākam raŗojumam, kas tālu aiziet prom no parauga un top par patstāvīgu darbu.

Līdzās grieķu klasiskās dzejas studijām, Horātijas darbos ir saredzami arī viņa laikmetam tuvākās dzejas iespādi. Neatgrieŗoties pie tā, kas sacīts par Katulla tiešo iespādu, kas pastiprināms daudziem piemēriem*), jāaizrāda uz aleksandrieŗu dzejas iespādu seviŗki mīlestības epigrammās un elegijās.

Pēdējā pieminēta jau aizrārdījumos par daŗiem epōdiem, bet jāpiemetina, ka tieŗi ŗis dzejas veids ir Augusta laikmetā ļoti iecienīts (Tibullus, Propertijs, arī Ovīdijs), un arī Horātijas dzejā elegijas motīvu atskaņu ir pietiekoŗi daudz. Ja arī atseviŗki viņas motīvi ir atrodami grieķu aleksandrieŗu dzejā, tomēr, sākot ar Katullu**), rōmieŗu elegija izveidojas par īpaŗu ŗanru, pamazām atsvabinoties no paraŗas subjektīvos mīlestības motīvus illūstrēt ar mītisku varoņu piemēriem,

*) Sk. F. I. B. R. VI. 11 sek. (Katullus un Horātijs.)

**) Katullus un rōmieŗu elegija (Ritums, 1924, 685 sek.)

kas kā epizodi apdraud pašu pavedienu. Skumjas, sāpes un dzīves nogurums kā neatvairāmās nelaimīgās mīlestības sekas, aizrādījumi mīlotai ar pārlicinājumu, žēlabām, draudiem, kā subjektīvais motīvs Rōmas elegijā savijas kopā ar sentencēm un žēlošanos par naudas varu, sāncensiem un mīlotās neuzticību; neapmierināšanās ar tagadējo stāvokli ir elegijā, kur mīlotājs ir vientulis un lolo cerības, ka vismaz pēc nāves atminēs agri bojā gājušo dzejnieku un viņa nelaimīgo mīlestību atzīmēs kapa akmenī. Ne prieks par tagadni, bet skumjas ir Rōmas elegijā; kā stāds bez saules viņa vijas ap pagātnes gruvešiem un nākotnes cerībām. Pie Tibulla ar šo romantiku kombinējas dabas sajūta un idilles tieksmes, kas ir samērā mazāk sastopams Propertija un Ovīdija elegijā. Nav brīnums, ka arī Horātija darbos (no epōdiem 11, 14, 15, pa daļai 16) šis laika gars un tendence liek atspoguļoties elegijas motīviem, gan nesaistot konkrēti tagadnei domājošo dzejnieku ar romantiku ilgākam laikam; kā Matīnas bite Horātijs arī šeit paņem savu ziedu putekļu nodevu.

Epōdu krājumam visumā ir vēl gadījuma sakopojumu raksturs. Temati ir pārāk dažādi; patriotiskas dziesmas un tādas, kur izmisums un riebums par sava laika sabiedriskiem un valsts apstākļiem, mīlestības konfesijas un piedauzīgi jambi matrōnām, draudzības veltījumi un izrēķināšanās ar pretniekiem, dzīru dziesmas un nostāsti par šaušalīgo Kānidiju — viss tas ievests bez noteiktas sistēmas un pamattona, viens pēc otra, un padara nelielo krājumu pārāk raibu.

Savus jambus Horātijs piemin vairākas reizes. S. II 1, 42 sek. un Ep. 6, 4 tie raksturoti kā spēcīgs līdzeklis aizstāvēties un atriebties pāri darītājiem (sal. C. I 16, 3, 24, A. P. 79).

Samierinoties ar kādu draudzeni, viņš nožēlo tai

jaunības dusmās rakstītos jambus (C. I 16), atminas viņus arī C. III 14, Ep. II 2, 59.

Sarkastiska nopietnība un pārgalvīga jokošanās, frivola didaktika un smalka pieklājība, asa polemika un intīmu draudzības jūtu apliecināšana, irōnizējoša noslēgšanās un provocējoša atklātība redzama epōdos varbūt arī Archilocha virziena tieksmēm. Uztvērumš ir citāds kā satirās; šeit nav nedz atklātās, ne slēptās didaktikas, nedz reflektīva domāšanas veida, bet ir subjektīvi, personīgi iespaidi, atsauksšanās uz dažādiem jautājumiem.

No otras puses epōdi arī atšķiras no ōdām; Horātijs vēl nav savaldijis temperāmentu, kā ōdās, ne Katulla mīlestības dziesmām līdzīgās konfesijās (ep. 11, 15), ne tur, kur viņš uzstājas pret sava laika kļedzošo izvirtību, kas noved līdz noziegumam (Kānidija, ep. 5; 17) un erōtomanijai (ep. 8; 12); tāpat arī politiskā dzejā (ep. 7; 16), kurpretim mierīgāks viņš ir polemikā, gan sūtot labi mērķētās bultas pretniekam.

Nejūt vēl vēlākā meistara roku arī epōdu uzbūvē, kur dominē viena motīva plaša izveidošana pretēji vairāku tematu veiklajiem sakausējumiem ōdās. Metrika ir bez lielākas dažādības, jambu un daktilu kombinējumiem, vienkārša, salīdzinot ar Alkaja strofas skanīgumu, Sāpfas strofas pievilcīgumu, vai Asklēpiada strofu lēno svinīgumu. Ari paraugu iespaidi tiešāk izmanāmi, kā vēlākos darbos. Epōdi ir Horātija dzejas pirmais posms, kur viņš no Katulla tradīcijas mācās aiziet pie dzejas, kas apvieno šīs skolas formas sasniegumus ar svinīgumu un monumentālo, ko līdz ar Vergīliju Horātijs cienījis Rōmas agrākā tradīcijā un dzejā.

Horātijs pats savu krājumu apzīmē par jambiem (Ep. II 2, 59); par epōdiem to apzīmē viņā lietota pantmēru dēļ, kas visi ir divrindās, kur pirmā daļa cieši

saistīta ar otro kā refrēnu; epōdiska ir arī pp. elegijas divrinda ar heksamētru pirmajā (prosōdiskā) un pentamētru otrā (epōdiskā) rindā; refrēni sastopami arī kā atkārtojamas, iespraustas rindas lielākos dziedājumos, kas sadala tos zināmos kompleksos (Teokrits, Vergīlijs idillēs); par epōdiem sauc arī strofu un anti-strofu noslēdzošo dziesmas daļu koros.

Epōdu pantmēri:

1) jambu vienrinda — jambu (sešpēda) trimetrs ar cēsūru pēc 5. puspēdas

v — v — v || — v — v — v — v (ep. 17)

2) jambu divrinda — trimetrs ar att. cēsūru un dimetrs (4 pēdas) bez tās

v — v — v || — v — v — v — v
v — v — v — v — (ep. 1—10)

3) daktilu heksamets ar parasto rōmiešu cēsūru pēc 5. puspēdas (semiquinaria) un tetramets (4 pēdas) ar cēsūru pēc 3. puspēdas

— v v — v v — || v v — v v — v v — v
— v v — || v v — v v — v (ep. 12)

4) Archilocha otrais pantmērs — daktilu heksamets un jambelegs (jambu dimetrs + daktilu trimetrs ar trešo nepilnīgo pēdu)

— v v — v v — || v v — v v — v v — v
v — v — v — v — | — v v — v v — v (ep. 13)

5) Archilocha trešais pantmērs — jambu trimetrs un elegījambs (daktilu trimetrs + jambu dimetrs)

v — v — v || — v — v — v — v
— v v — v v — v v | v — v — v — v — v (ep. 11)

6) daktilu heksamets un jambu dimetrs

— v v — v v — || v v — v v — v v — v
v — v — v — v — (ep. 14, 15)

7) daktilu heksamets un jambu trimetrs ar cēsūru pēc 5. puses

— v v — v v — || v v — v v — v v — v
v — v — v || — v — v — v — (ep. 16)

- Ar maziem liburniešu kuģiem gribi iet
 Pret kaujas torņiem, Mēcēnāt,
 Un savu Cēсарu lai briesmās sargātu,
 Tu droši viņās dosies pats.
- 5 Bet es, kam dzīve tikama, ja esi mans,
 Ja nē, tad tikai nasta vien?
 Vai tevi paklausīt un palikt mierā šeit,
 Kaut viņš bez tevis tikams nav,
 Vai visas kara grūtības ar tevi uzņemties
- 10 Kā norūditam kareivim?
 Tās uzņemsos: es iešu Alpu galotnēs
 Un tur, kur Kaukazs nemīlīgs,
 Kur rietumōkeana liči tālākie,
 Ar drošu prātu līdz tev.
- 15 Tu teic: Vai manas pūles tavas atvieglos:
 Ne spēcīgs es, ne karotājs?
 Tak tevi pavadot man mazāk baiļu būs,
 Daudz vairāk vienam paliekot.
 Tā ligzdā putns par mazajiem, kam spalvu nav,
- 20 No čūskām mazāk trīc, pie tiem
 Ja ir, bet vairāk tad, kad nav pie viņiem klāt,
 Kaut aizstāvēt viņš nevar tos.
 Ar prieku šajā un vēl citās cīņās līdz
 Tev iešu, tavu draudzību
- 25 Lai gūtu, ne lai jūgā arklu spodrināt
 Man būtu lielāks vēršu bars,
 Ne Kalabrijā man lai lielāks ganāmpulks
 Uz Lukāniju tveicē nāk,
 Ne villa mirdzošā lai augstā Tuskulā
- 30 Pār Kirkes mūrēm paceļas:
 Man pietiek. Tava labvēlība pārāk daudz
 Man devusi. Es nevēlos
 Kā Chremets mantu raust vai viņu nodzīvot
 Kā izšķērdīgais mantinieks.

- Cik laimīgs, kas no darišanām atstatu,
 Kā seno laiku ļaužu cilts,
 Pats saviem vēršiem tēvu druvas apstrādā,
 Un augļošanu nepazīst,
- 5 Ko nemodina kaŗa taure griezīgā
 Un jūŗas dusmas nebidē,
 Kam nevajaga varenajos apstaigāt,
 Kas izvairās no foruma:
 Var piebriedušās vīna stīgas saistīt viņš
- 10 Ar slaidām apsēm laulībā,
 Viņš maurojošos lopu baros noskatās,
 Kā klist tie klusā ielejā;
 Gan kokiem nederīgos zarus atgrieŗot
 Tiem auglīgākus vietā liek,
- 15 Gan tīros traukos medu izspiesto viņš krāj,
 Gan nevarīgās avis cēŗp,
 Gan ari, laukos mīkstiem augļiem greznoto
 Kad paceļ galvu rudenis,
 Viņš priedājas par uzlabotiem bumbieriem
- 20 Un purpursārtiem ķekariem,
 Ko plūc un dāvā, Priāp, tev, un ari tev,
 Kas eŗas sargā, Silvān, tēvs.
 Tam patik atgulties zem senā ozola
 Vai ari mīkstā mauriņā:
- 25 Pa tam tik lēni stāvos krastos strautiņš rit
 Un putni meŗos ŷēli dzied,
 Pret čalojošām šaltīm koki lēni šņāc:
 Tas jaukus sapņus aicina.
 Bet ziemā, Jūpiteram augšā ducinot,
- 30 Kad sniegu, lietu gada laiks
 Ved šurp, ar suņu baru meŗa kuili trenc
 Un dzen viņš tiklā izliktā,
 Gan sprostus mazākus pie gludiem stabiņiem
 Viņš izliek strazdiem rijīgiem,
- 35 Gan zaķi bailīgo un dzēŗvi sveŗnieci

- Kā balvu cilpā iegūt prot.
Kas rūpes šeit un nedienas, ko mila nes,
Tā dzīvojot lai neaizmirst?
Ko teikt, ja sieva kautrā ari savukārt
40 Par māju, bērniem rūpējas,
Kā saulē nodegusi āpuliete mēdz
Un sabīniete modrīgā:
Ja viņa malku saliek svētā pavardā,
Kad vīrs no darbiem mājā nāk,
45 Un lopus jautros sadzen pītos aplokos
Un tesmeņus tiem atvieglo,
Ja, svaigā traukā jauno vīnu lējusi,
Tā pasniedz māju ēdienus:
Vai lielāks gārdums austeres no Lukrīna
50 Un jūras zivis dārgākās,
Ko austrumvēji, dzelmi vētrā bangojot,
Dzen ziemā mūsu piekrastē:
Man nebūs afrikāņu putni labāki
Un irbju bars no Jōnijas
55 Nekad par olīvēm, no koka lasītām
Uz zariem visu treknākiem,
Par malvu, miesas kaitēm gauži derīgu,
Un skābeni, kas pļavās aug,
Par aitu, kautu Termināļus svētījot,
60 Un āzi, vilkam atņemtu.
Cik jauki šādi dzīrojot var vēroties,
No ganiem aitu bars kā nāk,
Kā kakliem gurdeniem uz māju vērši velk
Uz muti gāzto lemesi,
65 Kā sēžas kalpi, paša mājās auguši,
Ap mājas dieviem uzpostiem.
Kad tā bij izrunājies Alfījs, augļotājs,
Tik tikko ne jau laucinieks,
Viņš naudu steidzās Idās atprasīt,
70 Un aizdot viņu Kalendās.

- Ja sirmam tēvam kāds ar roku neganto
 Bij iedriktējies ķerties klāt,
 Tam ēst bij ķiplokus, šo nāves indevi:
 Lūk, vara iekšas plāvējiem!
 5 Ai, kādas nāves zāles tagad krūtīs man?
 Vai odzes asinis tās bij,
 Šeit saknēs ievārītas, jeb vai ēdiens šis
 Bij Kānidijas gatavots?
 No argonautu vadoņiem visskaistāko
 10 Kad iemilēja Mēdeja,
 Lai vēršiem svešo jūgu uzlikt Jāsōns var,
 Tā ķiplokiem to zāloja;
 Ar tiem tā atmaksāja ari sāncensei,
 Ar pūķiem pati aizlaidās.
 15 No zvaigžņu tvana tāda tveice bijusi
 Nav Āpulijā slāpstošā,
 Tā dāvinātas varonīgam Hēraklam
 Reiz plecos drēbes nesvila!
 Bet tev ja kādreiz uznāk mīlas iegriba,
 20 Tu, atjautīgais Mēcēnāt,
 Lai tavam skūpstam meiča ari atraujas
 Un prom no dziņu galda bēg.

- Cik vilkiem nesaskaņu var ar jēriem būt,
 Tik viņu arī man un tev,
 Kam hibēriešu virves zili sāni vēl
 Un kājas bluķī kropļotas:
- 5 Kaut tu ar naudu lielies, esi augstprātīgs,
 Tak laime sugu nelabo.
 Vai neredzi, kad Svēto Ceļu slaucīt ej
 Ar sešu sprīžu togu tu,
 Kā sašutumā visi pretīm nācēji
- 10 No tevis dūsmās novēršas?
 Lūk, bieži šaustīts triju vīru pātagām,
 Sen izsaucējam apnicis,
 Pērk Falernā viņš zemes tūkstoš jūgerus
 Un brauc ar lepniem ponijiem,
- 15 Lūk, pirmās vietās sēž, jau jātnieks varens, viņš,
 Par spīti visiem likumiem!
 Ko mums vēl kaujas kuģus daudzos gatavot
 Un smagiem torņiem bruņotus
 Pret laupītāju, vergu bandām sūtīt tos,
- 20 Ja šis būs tribūns kareivjiem?

- „Bet, dievi visi jūs, kas valdat debesis
 Par zemi un par cilvēkiem,
 Kam troksnis šis, kam stindzinošie skati šie,
 Kam tie uz mani lūkojas?
 5 Jel teic, ja esi piesaukusi dzemdībās
 Tu līdzētāju Lūkīnu,
 Ja nevar palīdzēt vairs purpurkrāšņums man,
 Ja aizstāv mani Jūpīters,
 Kam tagad lūkojies kā ļaunā pamātē,
 10 Kā zvērs, kas smagi ievainots?“
 Kad vaidi rima zēna lūpās drebošās,
 Kad rotas tam bij norautas,
 Vēl nepieaugušam, par kuŗu trāķieši
 Pat apžēlotos negantie,
 15 Tad Kānidija isām odzēm greznojas,
 Tās saista matos vaļējos,
 Liek meža vīģes ņemt, no kapiem lasītas,
 Un bērū sārta cipreses,
 Un olas, aptraipītas krupja asinīm,
 20 Nakts ūpja spalvas atrastās
 Un saknes, Jolkā, Hibērijā augušās,
 Un nāves zāles sulīgās,
 Un miroņkaulu, suņa zobiem atrauto,
 Ko kolchīdiešu liesmās degt.
 25 Bet uzjokusies skrien pa māju Sagana,
 To šķīsta Avernūdeņiem;
 Kā jūŗas ezis izpūrušiem matiēm tā,
 Kā meŗa kuilis iztrenkāts.
 Bez sirdsapziņas pārmetumiem Veija tur
 30 Ar kapli cieto zemi cēŗt
 Un bedri rok, pie grūtā darba tusnojot,
 Lai būtu viņā ierakts zēns,
 Lai divreiz, trīsreiz dienā skatot ēdienu
 Tas nāvi drīzāk sagaida:
 35 Tik galva ārā tam lai būtu redzama,

- Kā peldētājam ūdenī,
 No smadzenēm un sirds, no krūtīm izrautās,
 Lai taptu dzēriens gatavots,
 Kad velti lūkojoties liegtā ēdienā
 40 Tam sastings acu zilītes.
 Kā Arīminas Folijs nav bijusi
 Bez vīru kaislēm, zina to
 Gan Neāpolē miegainajā visi jau,
 Gan apkārtējās pilsētās;
 45 Tā tesaliešu burvju vārdiem mēnesi
 Un zvaigznes rauj no debesīm.
 Bet zobiem dzelteniem kož nagus nekoptos
 Jau Kānīdija uztrauktā;
 Ko viņa teic, ko čukst? „Ja uzticīgi man
 50 Arvien jūs bijāt līdzziņi,
 Nakts, tu, un Diāna, kas valdi klusumu,
 Kad notiek ziedi slepenie,
 Man tagad stāviet klāt un māju ienīsto
 Ar spēku drupās satrieciet:
 55 Jau drausmu pilnos mežos zvēri slēpušies
 Un noguruši miegā dus,
 Šo veco izvirtuli visiem apsmieklam
 Ar suņiem trenciet Suburā;
 Jo nardēm labākām, ko gatavoju es,
 60 Kaut svaidīts, tomēr staigā viņš.
 Kas noticis? Vairs nāves zālēm spēka nav,
 Ko Mēdeja tām dāvāja?
 Ar tām tak viņa, pavedējam atriebjot,
 Reiz Kreontmeitu nobeidza,
 65 Un, viņai sazālotās drēbes nosūtot,
 Tai lika sadegt ugunīs:
 Nav zāles vainīgas un arī saknes nē,
 Kas slēptās vietās augušas,
 Ka viņš vēl pavedēju gultās gul,
 70 Tik mani vienu aizmirsis?
 Jā, jā! Vēl spēcīgāka cita ragana
 To vārdiem atbūrusi būs;
 Bet neparastiem dzērieniem es tevi, Vār,
 Kam daudz vēl raudāt vajadzēs,
 75 Gan atgriezīšu šurp: ne marsu vārdiem saukts
 Tavs prāts pie manis atkal nāks,

Bet visuspēcīgāko dziru došu tev,
 Kaut tu no viņas izvairies,
 Un drīzāk debesis zem jūras sēdisies
 80 Un zeme augšā nāks pār tām,
 Ja mīlā tu pret mani neiekvēlosies,
 Kā darva melnās ugunīs.“
 To dzirdot zēns, ne tā kā agrāk, veltīgi
 Un mīļiem vārdiem bezdieves
 85 Lai lūgtu, šaubās, klusēšanu kā lai beigt,
 Kā Tiests lāstus sūta tām:
 „Nē! Burvju zāles daudz var ļauna padarīt,
 Bet nevar pārvērst cilvēku:
 Lai mani lāsti jums! Nekādi upuři
 90 Šos lāstus izpirkt nevarēs:
 Ja nāvei lemts reiz, piespiests, beigšu elpot es
 Kā ārprāts naktīs nākšu, jums
 Kā ēna seju plosīt nagiem likajiem —
 Tāds apakšzemes dieviem spēks —
 95 Uz krūtīm sēdies izbiedētām miegu jums
 Es naktīs projām aizdzīšu.
 Jūs pūlis trenks no ielas ielā, akmeņiem
 Jūs, nelietīgās, nomētās.
 Jums neapraktās miesas vilki saplosīs
 100 Un Eskvilīna suņu bars:
 Šis skats kaut tomēr būtu jums, ai, vecāki,
 Tak izpalicis neredzēts.”

Ko nevainīgiem virsū klūpi tu, kā suns
 Pret vilkiem bezdūšīgs un glēvs?
 Kāpēc ar tukšiem draudiem man tu neuzbrūc,
 Lai varu es tev pretim kost?

5 Kā Molosas un Spartas suns es dzeltenais,
 Kas ganiem draugs un palīgs liels,
 Pa dziļo sniegu dzišu, ausis saslējis,
 Lai kāds papriekšu gājis zvērs,
 Bet tu, tik birzi draudiem pilnu pierējis,

10 Jau osti maizi pasviesto.
 Tu sargies, sargies: ragi man ir gatavi,
 Un naid pret visiem neliešiem,
 Kā apvainotam znotam reiz pret Likambu
 Un naidniekam pret Būpalu.

15 Vai lai kā puika, neatriebies, raudu es,
 Ja zobi netīrie man kož?

- Kurp, kurp, jūs nelieši? Kam sen jau apslēptos
 Tver labā roka ieročus?
 Vai maz vēl laukos un pār jūras ūdeņiem
 Ir plūdis mūsu asiņu,
 5 Ne pils nīstās augstprātīgā Kartagā
 Lai ietu rōmiets dedzināt,
 Ne britaņņus lai ķēdēs slēgtus pirmo reiz
 Pa svēto ceļu vestu šurp,
 Bet mūsu pilsētu par prieku partiešiem
 10 Pats savām rokām postītu?
 Nav vilkiem, nava lauvām tādu parašu:
 Tik citiem viņi uzklupt mēdz.
 Vai neprāts jūs kā akus dzen, vai lielāks spēks,
 Vai noziegums? Man atbildiet!
 15 Lūk, viņi klusē; tikai vaigi bāli top
 Un apstulbušie prāti mulst.
 Tā ir: ļauns likteņlēmums vada rōmiešus
 Un brāļu grēka smagais lāsts,
 Kopš plūda nevainīgā Rēma asinis
 20 Par postu pēcnācējiem mums.

- Kad beidzot Kēkubvīnu, svētkiem glabāto,
 Par vārētāju Cēсарu
 Ar prieku tavā augstā mājā, Mēcēnāt,
 Mēs dzersim (grib to Jūpīters),
- 5 Lai dōriešu un frīgu dziesmas kopā plūst,
 Ar fleitu lirai jaucoties,
 Kā vēl nesen, kad jūrā triekts bij Neptūdēls
 Un kuģus liesma rija tam,
 Kas Rōmas pilsētai jau važām draudēja,
- 10 Tās vergiem-draugiem noņēmis.
 Tak Rōmas kareivs — pēcnācēji neticēs —
 Par kalpu tapis sievietei,
 Ar ieročiem un mietiem apkrauts, bija vergs
 Jau sakropļotiem eunuchiem,
- 15 Starp Rōmas kaŗa ērgļiem saule redzēja
 Jau kanopiju riebiģo.
 Nu šurp jau pārnāk gallu divi tūkstoši
 Ar dziesmām sveicot Cēсарu
 Un ātri bēģot ienaidnieka kuģi steidz
- 20 Jau licī meklēt glābiņu.
 Kam, Triumpf, tu vēl zelta ratus aizkavē
 Un baltās govis gāģienam!
 Tu, Triumpf, Jugurtiešu kaŗā nevedi
 Mums mājās tādu varoni,
- 25 Nedz Skīpiōnu, kuŗam kļuva Kartaga
 Par pieminekli mūģigu!
 Jau, cietzemē un jūrā pārspēts, purpuru
 Ar sēru tēŗpu naidnieks mij,
 Uz Krētu slaveno ar simtu pilsētām
- 30 Viņš bēģt bez ceļa vēģa grib,
 Uz Sirtēm, kuŗas saviļņojis straujais Nots,
 Jeb nezināmā jūrā prom?
 Nes kausus, zēn, mums šurp jau pašus lielākos,
 Tur Chijas, Lesbas vīnu lej,

35 Vai arī Kēkubieti tajos iemēro,
Kas paģirām ir noderīgs,
Jo rūpes, izbailes par mūsu Cēсарu
Grib mīļais Liaijs izklaidēt.

- Jau kuģis jūrā iet ar ļaunām pazīmēm,
 Uz viņa Mēvijs smirdošais.
 Tam abus sānus, Austr, ar bangām bīstamām
 Tu neaizmirsti iedragāt,
- 5 Lai airētājus dzīlē tālu izsvaida
 Un airus lauztos melnais Eurs;
 Lai ceļas Akvilōns, kā augstos kalnos mēdz
 Viņš lauzt un locīt ozolus;
 Lai draudzīgs zvaigžņājs melnā naktī nerādās,
- 10 Kad draudot noriet Ōrions,
 Lai dzīle mierīgāka tagad viņam nav,
 Kā vārētājiem grieķiem reiz,
 No Trojas gruvēkļiem kad dusmas pārnesa
 Uz Ajantkuģiem Pallada.
- 15 Ai, kādi sviedri kuģa ļaudīm taviem būs
 Un pašam bālums pelēkzaļš,
 Bez vīrišķības kādi baiļu kaucieni
 Un Jūpiteram sauciens velts,
 Kad mitram Notam rēcot pretīm Jōnijā
- 20 Kāds sēklis kuģi salauzīs!
 Kāds treknais laupījums būs jūras plēsoņiem
 Par baudu līča piekrastē, —
 Bet Tempestātēm ziedam aitu došu es
 Un ari āzi kaislīgo.

- Man, Petij, vairs nemaz kā agrāk nepatīk
 Dziesmas rindiņās likt, jo esmu mīlas piemeklēts,
 Tās mīlas, kas visvairāk tagad mani spiež,
 Kvēlot pret puisēniem liek un iedegties pret jaunavām.
- 5 Jau decembris šis trešais mežiem krāšņumu
 Atņem, kopš kaislība man pret Inachiju rimusi:
 Kāds kauns šo lielo postu tagad pieminēt,
 Aprunām pilsētai es kad biju; žēl to dzīru man,
 Kur mīlu manu klusēšana, gurdenums
- 10 Nespēja krūtīs vairs slēpt un dziļas, dziļas nopūtas:
 „Vai nav pret bagātību tiešām it nekā
 Nabagā sirdsšķīstais prāts un cēlums?“ raudot teicu tev,
 Kad iesilušam noslēpumiem naidīgs dievs,
 Dziļumos paslēptos, tos bij sācis visus ārā celt:
- 15 „Kaut žults man lielās dusmās sāktu pāri plūst,
 Nelaimi savu lai šo es spētu vējiem aizdot prom
 Un visas zāles, kuņas vainai nepalīdz —
 Kauns lai man līdzētu beigt šo cīņu reiz ar pārākiem.”
 Bet tev to visu stingri apņēmiēs,
- 20 Sūtīts uz māju, tak vēl es gāju soļiem nedrošiem
 Pie durvīm, sen jau naidīgām, pie slieģšņa tur,
 Nācu un velti aizvien tur savus sānus berzēju.
 Bet tagad patīk man uz skaisto Likisku,
 Skaistumā visas kas grib jau pārspēt tagad sievietes,
- 25 Nu lūkoties, un mani neatraus nekāds
 Padoms un bāriens prom, un dusmas, labi domātas,
 Ja nenāks cita kaisle man uz jaunavu
 Daiļumā mirdzošu reiz un matiem spodri cirtainiem.

- Saldējošs negaiss ir klāt: viņš apņēmis debesi; sniegi
 Un lietus dievus zemē velk; jūrā un mežos jau
 Trāķijas Akvilōns skan. Vēl ierausim tagad mēs, draugi,
 Cik liktens ļauj, no dienas šīs, kāmēr vēl jauni mēs,
 5 Kāmēr tas pieklājas mums, kad vecums vēl negrumbo pieri.
 Nes vīnu, spiestu tad, kad bij konsuls vēl Torkvāts mans:
 Pārējās izrunas beidz. Gan dievs vēl labi var kārtot
 Un visu savā vietā likt. Persiešu smaržas mums,
 Gribu, lai matos jau plūst un Killenas lira ar skaņām
 10 No rūpēm smagām tagad mums krūtis lai atbrīvo,
 Kentaurš tak mācījis reiz bij audzēknim savam šo dziesmu:
 „Gan neuzvārams esi tu, Tefidas, dieves, dēls,
 Mirstīgs tak; zeme tev tiks pie Trojas, ko Skamandra dzestrie
 Šķeļ viņi lēni, arī vēl steidzīgais Simoents,
 15 Parkas no turienes liedz un noteiktie likteņa vērpi
 Tev mājās nākt, un līdzēt vairs māte tev nevarēs.
 Tāpēc lai dziesmas un vīns tev atvieglo rūpes it visas:
 Jo atspaidis tikams viņš arvien neglītās ciešanās.”

- Gurdums un negriba man kāpēc pār dziļākām jūtām
 Liek tādai aizmirstībai nākt,
 Itin kā ūdeņu kauss, kas sapņus atnes mums saldus,
 No Lētas upes slāpēs smelts,
- 5 Mēcēnāt gaišais, tu man tā jautājot nobeigsi mani.
 Dievs, tas ir dievs, kas tagad liedz
 Iesāktos jambus, ko reiz tev solīju, rakstīt un novest
 Līdz lapas pusei pēdīgai:
 Anakreonts, tā teic, reiz ari Batillu Samā
- 10 Tāpat ir karsti mīlējis,
 Bieži viņš licis, lai skan tam mīlu teicošā lira
 Bez ritma cieši noteiktā.
 Kvēlo tak ari tu pats, un gaišāka nebij tā liesma,
 Kas dedzināja Iliju:
- 15 Likteni laimē tu sveic, man ciešanas lēmusi Frīne,
 Kam nepietiek ar vienu vien.

- Bija tad nakts un mēnesis gaišs pie debesīm dzidrām
 Starp mazām zvaigznēm mirdzēja,
 Toreiz, kad zvērēji tu, ar nodomu zaimojot dievus,
 Tiem vārdiem, ko tev sacīju,
- 5 Ciešāki skaujoties klāt, kā ozolam efeja smuidrā,
 Ar rokām maigi vijīgām:
 „Kāmēr ganpulkiem vilks un Ūriens kuģniekiem naidīgs,
 Vēl ziemā jūru satrako,
 Kamēr vēsma vēl plūst un cirtas saviļņo Foibam,
- 10 Mums abiem mīla nezudīs,
 Teici to, Neaira, man, kam drosme liks nepalikt kaunā,
 Ja vien vēl vīrišķīgs ir Flaks:
 Necietīs viņš, ka arvien tu citiem šis dāvini naktis:
 Viņš dusmās atmaksās tāpat,
- 15 Nedomās, apvainots reiz, viņš piekāpties skaistumam tavam,
 Ja viņam ciešanas tas nes.
 Ari kas esi šobrīd par mani laimīgāks mīlā,
 Kas manas sāpes kājām min,
 Lai gan tev ganpulku daudz, lai zemes būtu jo daudz tev,
- 20 Lai Paktols zeltu nestu tev,
 Zināms lai noslēpums tev, lai vari kā Pitagors atdzimt,
 Lai esi Nīrejs skaistumā:
 Ai, kā tu raudāsi reiz, kad Neairas mīla būs citam,
 Bet es tad smiešos savukārt.

- Otro paaudzi mums jau izdeldē pilsoņu kari
 Un pašas spēku veikta Rōma pišļos brūk,
 Rōma, ko nespēja graut ne kaimiņos naidīgie marsi,
 Ne draudošs etruskiešu pulks ar Porseņu,
 5 Sāncenses Kāpujas spēks un Spartaka negantais pūlis,
 Ne apvērsumus gatavojot allobrogs:
 Nebija spējīgi veikt to ģermāņu zilači jaunie
 Un tēvu nolādētais Hannibals.
 Visu tak zaudēsim mēs, šī paaudze, asiņu grēkā,
 10 Šo zemi atkal meža zvēri apdzīvos:
 Barbari uzvaru gūs, uz pelniem šeit stāvēs, un Rōmu
 Sāks mīdīt jātnieks zirgu nagiem skanīgiem,
 Kvīrīna pišļus, kas liegti ir vējam un apspīdēt saulei,
 Ko grēks ir skatīt, augstprātīgi izkaisīs.
 15 Tomēr ja visi varbūt, vai pilsoņu labākā daļa,
 No ļaunām rūpēm izvairīties vēlētos,
 Padoms tak labākais šis: bēgt projām, kā fōkieši bēga,
 It visa valsts, ar smagiem lāstiem saistoties;
 Laukus atstāja tie un sentēvu dievus un mājas,
 20 Kur dzīvot meža cūkām, vilkiem plēsīgiem,
 Gāja tad, kājas kur ved, kurp sauc pār ūdeņiem plašiem
 Un ceļu rāda Nots un Afriks steidzīgais.
 Doma jums tāda? Vai cits kas labāks kam sakāms? Ko kavēt?
 Jau kuģos steigsim mēs ar labām pazīmēm.
 25 Tikai ar zvērestu šo: „Taī brīdī, kad akmens no dzīles
 Sāks augšup celties, varam atkal mājās nākt,“
 Vai ari: „Nebūs mums grēks griezt buņas, uz mājām lai steigtos,
 Kad skalos Pads jau kalna galus Matīnā,
 Vai ari jūrā kad būs jau zudis Apennīns augstais
 30 Un jaunus brīnumpārus kaislē savienos
 Dīvaina mīla: ja nāks ar tīģeriem vienoties stirnas,
 Ar vanāgiem ja kopoties sāks baloži,
 Ganāmpulks nebīsies vairs kad ari no dzeltenām lauvām,
 Kad miļš būs vieglam āzim jūras sāļais lauks.“
 35 Lidzīgus vārdus mums teikt, kas tikamo ceļu uz mājām

- Var nogriezt; zvērējuši iesim visi mēs,
 Vai arī daļa, par pūli kas pārāka: lutekļi, glēvie
 Lai paliek dzīru apkaunošās guļvietās.
 Jūs, kam drosme vēl ir, jūs sieviešu vaimanas beidziet,
 40 Gar Etruskkrastu droši projām dodieties:
 Paliek mums Ūkeans plašais, mēs meklēsim svētlaimes druvas,
 Šīs druvās meklēsim un salas bagātās,
 Zeme bez aršanas sniedz kur bagātu ražu ik gadus,
 Kur neapgriezti vīna stādi mūžam zied,
 45 Druvas kur neviņš nekad un augļus dod olīves mūžam,
 Kur tumšās vīģes savus kokus izgrezno.
 Medus tur ozolam svīst no dobuma, augšā no kalniem
 Krīt lejā strūkļa vieglā lēni čalojot,
 Kazas bez pavēles nāk tur pašas pie slauktuvēm kopā,
 50 Nes draudzīgs lopbars mājās pilnus tesmeņus;
 Nedzird tur, lācis kā rūc, ap aplokiem vakarā kļīstot,
 Šai zemē neredz odzes mudžot kamolos.
 Laimē mums brīnumi būs, ka Eura ūdeņu plūdi
 Tur nenāk lietūs gāzēm druvās nopostīt,
 55 Smagie graudi nekad ka neizdeg sausajā zemē,
 Ka debess valdnieks visu samērīgi dod.
 Turpu nav nācis nekad ne kuģis ar argiešu airēm,
 Nedz kolchidiete ļaunā kāju spērusi,
 Sīdoņu jūņnieki šurp nav griezuši skrejošās buras,
 60 Ne arī daudzcietašā Odiseja pulks;
 Lopiem sērgu šeit nav, neviena zvaigzne šeit tveicē
 Nav ganāmpulkiem spēkus gurdinājusi.
 Jūpiteris atstājis bij šo zemi bijīgo ciltij,
 Kad zelta laika vietā vara laikam nākt
 65 Lika, un dzelzij pēc tam, no kuņas ļaunajiem ļaudīm
 Kā praviets sludinā es labiem projām bēgt.

- „Jau, jau es padodos šai mākslai varenai,
 Jau ceļos meties lūdzos Proserpīnas valsts
 Un Diānas un viņas varas bīstamās
 Un burvju grāmatu un viņu spēka dēļ,
 5 Kas zvaigznes zemē sauc, pie debess saistītās:
 Stāj, Kānīdija, stāj reiz burvju vārdus teikt,
 Griez aši ripu atpakaļ, griez atpakaļ.
 Tak spēja pielūgt Telefs pašu Achillu,
 Pret ko bij pārgalvībā vedis misiešus
 10 Un pats pret ko bij aso šķēpu pacēlis:
 Tak iesvaidīja mātes putniem nolemto
 Un suņiem ļaužu nāvētāju Hektoru,
 Kad ķēniņš ārā izgājis no pilsētas
 Pie kājām krita nelokāmam Achillam:
 15 Tak miesas sarainās un ādas kraupainās
 Reiz Odiseja airētāji atstāja
 Ar Kirkes piekrišanu: prātu atguva
 Un balsi tie un sejā skatu cienīgo.
 Tu mani sodījusi diezgan, pārāk jau,
 20 Tu, kuģinieku, dienas zagļu mīlotā:
 Jau projām jaunība, no sejas sārtums prom,
 Jau āda dzeltenā vairs tikai kaulus sedz:
 No taviem balzamiem jau mati sirmi man,
 No ciešanām ne brīdi man nav atpūtas,
 25 Trauc diena nakti, dienu nakts; vairs spēka nav
 Man vaidos vieglot krūtīs sāpju sažņaugtās,
 Es esmu uzvārēts un tagad atzīstos,
 Ka sagrauž mani sabelliešu burvju vārds
 Un marsu gaudu dziesmas galvu pušu plēš.
 30 Ko vēl tu gribi? Zeme, debess, svilstu es
 Ne tā kā Hērakls, melnām Nesa asinīm
 Kad bija traipīts, ne kā Etnā kvēlošā
 Svilst uguns liesma: kāmēr pelnos sadedzis
 Es nebūšu pa visiem vējiem klīdināts,
 35 Tu nāves zāles neizbeigsi gatavot.

- Kad tam būs gals? Kā izpirkt noziegumu man?
 Teic skaidri to: es sodu gribu samaksāt,
 Un visu nožēlot; ja gribi, prasi vien
 Kaut vēršu simtu, jeb ar liru melīgo
- 40 Lai skandinātu: „Tikla esi, godīga,
 Kā zelta zvaigzne būsi debess zvaigžņājos.“
 Reiz Kastors, sadusmots par zaimiem Helenai,
 Ar brāli kopā uzklausoties lūgšanās,
 Tak redzi ņemto atkal deva dzejniekam:
- 45 Tu ari mani vari glābt no ārprāta,
 Tu, kuņas tēva gods nav bijis aptraipīts,
 Kā veca ragana kas neiet kapsētās
 No sārta kaulus lasīt dienā devītā:
 Tev klēpis viesmīlīgs un rokas šķīstas ir,
- 50 Ir Paktumejs tavš bērns un pati tu
 To dzemdējusi, ari viņu saņemot,
 Kā pieklājas, to mazgājusi vecmāte.“ —
 „Kam nedzirdīgām ausīm veltas lūgšanas?
 Tā klintis neuzklausa kailos jūrniekus,
- 55 Ko ziemā Neptūns jūras bangām svaidīt liek:
 Vai neatriebts par Kotitijām domā smiet,
 Un atklāt visiem Kupidona orgijas,
 Kā pontifiks par Eskvilīna burvībām
 Likst manam vārdam skanēt visā pilsētā?
- 60 Vai velti naudu pēligniešu vecenēm
 Man bija dot un nāves zāles gatavot?
 Tev vēlāk nāve nāks, kā būtu vēlējies,
 Bez patikas būs slogs tev dzīve, nelaimē
 Lai daudzas rūpes nāk un tevi zemē spiež:
- 65 Gan tēvs, kas bija nodevīgam Pelopam,
 Lūdz sen jau Tantals mieru, mūžam izsalcis;
 Lūdz Promētejs, kas mūžam ērglim barībai,
 Lai paliek akmens uzvelts kalna virsotnē
 Lūdz Sisifs — Jūpitera likums tiem to liedz.
- 70 Tu ari gribēsi no augstiem torņiem lēkt,
 Ar aso zobenu sev krūtīs pušu šķelt,
 Un cilpu veltīgi ap kaklu metīsi
 Tu dzīves apnikumā gauži mocošā.
 Arvien kā jātnieks būšu es uz pleciem tev,
- 75 Pret manu naidu visa zeme piekāpsies:
 Ja varu vaska tēliem kustēt pavēlēt,

Kā pats tu noskatījies esi, mēnesi
Ja varu burvju vārdiem raut no debesīm,
No pišļiem sadegušos augšā modināt
80 Un kaislās mīlestības dziras gatavot,
Vai raudāt man, ka viņām nepadodies tu?"

Paskaidrojumi

1.

Pirmais epōds ir veltījums Mēcēnātam, tāpat kā arī pārējos Horātija krājumus ievada līdzīgi veltījumi viņam. Epōds atspoguļo nemierīgo, uztraukto stāvokli 31. g., kad Oktāviāns jau gatavojas izšķīrošai cīņai ar Antōniju un Kleopātru; sal. ep. 9 ar kaujas momentiem un C. I 37 ar atskatu par uzvaru, Kleopātras nāvi un draudošo briesmu novērtējumu. Kaŗa nozīmi rōmieši labi apzinās: viņam ir jāizlemj, vai Rōmai vai Aleksandrijai būt pie varas; bažas ir jo lielas tāpēc, ka Augusts tikai neilgi atpakaļ, cīņai ar Sekstu Pompēju, sācis floti ierīkot, un Antōnija lielajiem kuģiem pretim var sūtīt gan ātros kustībās, bet mazos liburniešu tipa kuģus. Horātija aizrādījums, ka arī Mēcēnātam jāiet līdzī kaŗā, liekas būt nepiepildījies, jo Oktāviāns viņu atstāj atpakaļ kā savu vietnieku Rōmas un Italijas pārvaldīšanai. Augusta motīvs šeit tikai ieskanas; galvenā vietā paliek Mēcēnāts un Horātija draudzība ar to, kas intima tapusi, kā to redz arī trešā epōdā.

Epōda uzbūvē zināms schēmatisms: pirmām četrām rindām par to, ka Mēcēnāts ies savu draugu Oktāviānu pavadīt briesmās, ir pretstats turpmākās: „ko es“? un tieša atbilde 11. rindā. Pretstati ievesti arī citur: tā pirmā un otrā, piektā un sestā, septītā un devītā. Otrā daļā, sākot ar vienpadsmito rindu, ir Mēcēnāta noraidījuma atspēkošana par līdzī iešanas nevajadzību.

1. Par Horātija draudzību ar Mēcēnātu sk. ievadā pie S. I 5 un 6. Liburniešu kuģi tā nosaukti pēc kādas pirātu tautas Dalmātijas piekrastē; tie ir viegli un mazi, ar 2 aiŗu rindām, kurpretim Antōnijam ir lielie, ar 5 un vairāk aiŗu rindām un kaujas torņiem uz klāja. Oktāviāns Aktijas kaujā uzvaru guvis taisni savas flotes ātruma dēļ.
3. Sal. C. I 37, 6 sek.
5. Sal. C. II 17.
- 7—14 īsti ir epizodisks iespraudums par tikumu (virtus), kas pārvār visas grūtības. Alpu, Kaukaza un Gadu (pie Hibraltara) pieminēšana ir tikai piemērs šai tezei, pie kam šīs vietas ņem-

- tas ne kā ģeografiski punkti, bet, kā tas pie Horātija parasts, tikai tālu un grūti pieejamu vietu konkrētizēšanai. Sal. dažādību jūru apzīmēšanai Horātija oādās. Pēdējās divas vietas kā tālākās robežas austrumos un rietumos. Sal. C. III 4, 28 sek.
16. Imbellis ac firmus parum nav sevišķi glaimojoši par bijušo Brūta legiōna vadītāju. Sal. C. II 7, 9 par bēgšanu no Filipu kaujas.
  26. Jūlija vidū, kad ganības ielejās izdedzina Seirijs (canicula, suņa dienas, sk. pie S. I 7, 25), ganāmpulkus no Kalabrijas dzen augšup Lūkānijas kalnos un oktōbrī atpakaļ (sal. Epist. II 2, 178).
  29. Tusculum, tag. Frascati, iemīļota rōmiešu atpūtas vieta kalnos; šo pilsētiņu dibinājis Odiseja un Kirkes dēls Tēlegons. Baltās villas zaļajos kalnos arī tagad vēl Itālijas greznums.
  31. Sk. S. II 6, sal. C. III 16, 38.
  32. Chremets tipisks skopo veču vārds kōmēdijā (sk. S. I 10, 4); no kōmēdijas arī nepos, izšķērdīgais jauneklis, nākošais manīnieks.

2.

Viens no skaistākiem dabas bērnu dzīves aprakstiem, idille, kuŗu tikai pēdējās četras rindas padara par satīru ar pretstatu starp aprakstīto laucinieku dzīvi un augļotāju Alfiju, jo visa pirmā daļa top par šī Alfija pārdomu kādā brīdī, kad viņš iedomājas lauku dzīvi kā pretēju savai un attēlo to visai pievilcīgās krāsās. Izskaidro šo epōdu dažādi, vai kā parōdiju darbiem, kuŗos Horātījs nav redzējis dzīves īstenību līdzīgas idilles pamatā, vai arī kā satīru, jo kodīgāku tāpēc, ka viņas īstie nodomi rūpīgi apslēpti līdz pašām beigām; centrālā figūra tad būtu Alfījs. Aizstāvot pirmo, parōdiju, mēdz aizrādīt uz paņēmienu, ko Aristotels atzīmē jau pie Archilocha (Rhet. III 17): ja vārdus liek citas, nepiedienīgas personas mutē, lieta iegūst citu nokrāsu, top vulgāra. Pieņemamāks ir otrais izskaidrojums, lai gan iespējams arī tas, ka Horātījs meklē, kā viņš to bieži dara (C. III 5, 16 sek., III 24, Ep. 165), sava laika Rōmas morāliskajam sabrukumam, kas tik labi saprotams pēc ilgajām jūkām un pilsoņu kariem, pretstatu gan kalniešu (sal. arī S. II 6, II 2), gan pat nomadu dzīvē un zelta laikmetā (sal. Ep. 16), tāpat kā viņš kā šādu pretstatu ņem arī seno rōmiešu tikumus daudzos savos darbos. Dažas rindas (kā 37, 48—55) netieši

saistītas ar izlutināto pilsētnieku dzīves parašām un tieksmēm. Epōda galvenā daļa ir ļoti krāšņa un pievilcīga ar laucinieku godīgumu un vienkāršību, ar viņu darbu un prieku. Līdzīgs uztvērumis ir arī Vergilija Būkōlikās un Geōrgikās, ganu un zemnieku dzīvi tēlojot.

1. Ari šo epōdu ievada jau no S. I 1 pazīstamā neapmierināšanās ar savu likteni. Pretstatā ir pilsētas nervozā pasaule ar lauku dzīves mieru un šīs dzīves pievilcība pretēji pilsētas darīšanu vienmuļībai. Sal. Verg. Ge. II 458 sek.
2. Salīdzinājums ne ar „zelta laikmetu“ Sāturna laikā, kad zeme pati visu bagātīgi devusi (Ovidija „Četri laikmeti“, Ep. 16), bet ar ideālizēto Rōmas senatni (sal. Ep. 3, 1 sek.; C. II 15, 10 sek.; III 5, 15 sek.; III 6, sev. 33 sek., un citur), kuŗu grib atjaunot Augusts ar savām reformām (sal. C. IV 5, 17; III 24, 9 sek.; III 15 un cit.).
3. Senā Rōmā zemkopība visa pamats. Tā Cincinnāts tieši no arkla nāk par diktātōru u. t. l. Sal. C. III 6, 37.
9. Vīnkopība. Vīna stīgas saista pie vīksnēm un papelēm, lai tās, paceltas no zemes, būtu auglīgākas. Tāpēc bieži par kopšanu un „laulāšanu“, jo bez kokiem šīs stīgas ir nevarīgas. (Sal. C. II 15, 4; IV 5, 30; I 18.)
11. Lopkopība: ganāmpulki kalnu ielejās. (Sal. C. I 17; III 18.) Šeit, tāpat kā turpmāk, ne lielo latifundiju īpašnieki domāti (kā Ep. 1), bet gan mazie (sk. S. II 2 par Ofellu).
15. Dārzkopība: augļu koku potēšana, ko senie rōmieši pazīst divējādu, potējot iegriežot mizu vai arī dziļāki tieši pašu koku (Georg. II 78, Plin. N. H. XVII, 14; 16).
15. Bišķkopība: medus izņemšana, pat divas reizes gadā (Verg. Georg. IV 251).
17. Pēc vasaras apraksta rudens, ar personifikāciju (17—18, sal. C. IV 7, 11).
21. Par Priāpu sk. S. I 8, 1; tāpat arī Silvāns, senais mežu dievs, ir arī lauku un druvu sargs un ražas devējs, tāpat kā Fauns ganāmpulku sargātājs (C. I 17; III 18). „Tēvs“ ir epitets visām dievībām (sal. C. I 18, 6; III 15). Rudenī ir visu šo dievību, tāpat arī Cereras svētki. Sal. Ep. II 1, 145 sek. šādu zemnieku svētku aprakstu.
25. Atdusa paēnā (sal. Verg. Bucol. I 1, VII 1), mauriņā, upes krastā, birzē — iemīlots temats arī pie Horātija (C. I 1, 19, 20; IV 12, 5 sek.; III 1, 20 sek.; II 3, 6 sek.; I 5, 3; I 17, 22; II 6, 13 sek.; II 11, 13; II 19; III 1, 47; III 4, 9 sek.; III 13; III 25, 2).

29. Ziemas prieki — medības (C. I 1, 26; I 37, 19; S. I 2, 105; Ep. I 6, 58; S. II 3, 234; C. III 12, 12; C. III 5, 22; S. II 2, 9) un medījuma ķeršana cilpās un tiklos. Jūpiters kā pārkoņa dievs, sal. C. I 34, 5—12; III 5, 1 sek.
34. Dzērve kā gāju putns, kas ziemai nākot atlido no ziemeļu zemēm.
37. Lauku dzīves prieki vērtīgāki par mīlestības intrigām Rōmā (S. I 2).
39. Kārtīga ģimenes dzīve, ko Horātijs kā pretstatu izvirtībai Rōmā bieži redz pie kalnu ciltīm (C. 6, 37 s.) kā tikumu, ko centies nostiprināt Augusts (C. IV 5,21; III 15).
41. Par sabīnietēm sal. C. III 6, 37; par apuliešu čaklumu C. III 16, 26.
48. Kā pretstats bagātnieku iegribām (S. II 8; 4; 2) laucinieku vienkāršība ēdienā.
49. Sal. S. II 4, 28 sek. par austerēm; lielās ātes parasti ievēd no Grieķijas, un tikai stipri austrumu vēji tās iedzen Tirrēnas jūrā (S. II 2, 42, 49; I 2, 116; II 2, 95; II 8, 30); tāpat citi retumi (S. II 3, 234 sek.).
55. Vienkāršie laucinieku ēdieni, parasti augļi un saknes; gaļas ēdieni tikai svētkos un pie gadījuma (S. II 2, 116). Sal. arī Horātija gaumi C. I 31, 15, S. I 6, 115 sek.
59. Terminālijas, Termina, robežu sargātāja, svētki 23. februārī pie robežu stabiem, kas ir neaizsakaami. Pie tiem sanāk tie, kam kopā saiet robežas un izgrezno katrs savu pusi robežu stabam, ziedojoš uz altaŗa graudus, augļus, vīnu, vēlāk arī mazākus māju lopus.
65. Vergi, mājā dzimuši un auguši, sēž ap pavardu un pēc senas parašas, maltīti bauda kopā ar saimniekiem (S. II 6, 66). Lāri, mājas dievi, parasti mazi un no koka lauku mājās.
67. Pirmā mēneša diena, Kalendas, ir termins procentiem un kapitālam; idās, mēneša vidū kapitālu uzteic. Alfījs arī to dara, varbūt lai lauku īpašumu pirktu, bet augļotāja gars to spiež atkal naudā laist apgrozībā.

3.

Improvizācija — gadījuma dzeja par ķiplokiem ēdienā, ko pēc Kīslinga domām, kādā izbīrakumā kopā ar Mēcēnātu uz laukiem, kur vienkāršie ēdieni bagātīgi (4) ar šo garšas vielu sataisīti, pēc

citū (Mičerliha, Ussani un cit.) šeit apzinīgi Mēcēnāts savu draugu piejokojis, salātiem (7) ķiplokus klāt pieliekot. Sakarā ar to tad būtu patētiskais dusmu izplūdums un vieglie atriebības lāsti (19 sek.) — lai Mēcēnātam tāpat gadītos un no nepanesamās smakas meiča bēgtu prom, no skūpstā vairīdamās, dziļu gulvietas attālākajā stūrī. Ķiploku Horātijs salīdzina ar nāves zālēm, kaitīgākām par kikūtu, kuŗu Atēnās lieto nāves sodam, tāpat ar odzes asinīm, ko uzskata arī par kaitīgām, un dažādu burvju izgatavotām zālēm (Kānidija, Mēdeja) un t. t. Neīstais patoss saskan ar satura niecīgumu un ir apzinīgi lietots kōmiskam efektam.

Šis epōds ir raksturīgs tam improvizācijas žanram, ko bieži sastopam pie Katulla (nugae, ineptiae) — sal. par salvetes piesavināšanos Catull. 12. Lai gan Katullu Horātijs reti piemin (sk. I daļā 159), tomēr viņa motīvi nereti ieskanas Horātija laikmeta dzejā. Sal. ar epod. 1 pp. sek. Katulla 11, 1—14 otrādā uztvērumā; epod. 8 un 12 Katullam raksturīgā tonī un cit. Līdzās Sat. I 5, II 6, 40 sek. šis epōds ir viens no vērtīgākiem aizrādījumiem uz Horātija un Mēcēnāta draudzības intīmo pusī.

1. Horātija priekšlikums lietot ķiplokus kā nāves zāles noziedniekiem, šajā gadījumā tēva un mātes slepkavām (sal. Carm. II 13, 5; Epist. I 16, 37; Sat. II 1, 53 sek.) kikūtas vietā (conium maculosum — kurpītes jeb cicuta virosa).
4. Plāvējiem atvēsinošs ēdiens karstā laikā (Verg. Buc. 2, 10). Horātija brīnīšanās ir saprotama.
6. Odzes asinis = odzes inde (Carm. I 8, 9).
8. Par Kānidiju sk. Sat. I. 8; sal. Sat. II 1, 48; epōdos Horātijs to vajā kā ļaunu burvi.
10. Mēdeja, Kolchidas ķēniņa Aiēta meita, kuŗas burvju zāles argonautu vadonim Jasōnam dod spēku pret ugunsdvesējiem vēršiem, lauku uzaŗot, un izdarot arī citus darbus, iegūt zelta aunādu. Korintē nonācis Jasōns pamet Mēdeju ar diviem bērniem un apprec ķēniņa Kreonta meitu Glauku. Lielās sirds-sāpēs Mēdeja Jasōnam atriebjas, nosūtot kā kāzu dāvanu Glaukai sazāļotas drēbes, no kuŗām tā sadeg liesmu apņēmta, tāpat arī Kreonts ar visu pili; pati Mēdeja aizlaižas saules dieva ratos, kas aizjūgti ar drakoniem (Eur. Medeia). Mēdeju, Kirki un cit. uzskata senatnē par vislielākām burvēm. Sal. ep. 5, 61 sek.

Horātija versija ir tāda, ka arī šīs zāles bijušas ķiploki, protams gan, lai jo vairāk izceltu neganto iespaidu no tiem. Lambinus tomēr starp citu savos komentāros (1577. g.) pieved

nostāstus par ķiploku iespaidu uz dzīvniekiem. Plīnijs Glaukas sadegšanu izskaidro ar to, ka Mēdeja dāvanas salaistījusi ar naftu un pie uguns tās aizdegušās (NH II 105).

15. Tālākais salīdzinājums ar pārmērīgo, nāvējošo tveici. Sevišķi tas attiecināms uz to karstumu, kas iziet no zvaigznēm; šāda ļauna zvaigzne ir Seirijs („suņa zvaigzne“ — canis, sal, canicula), kuŗam uzlecot jūlija vidū sākas karstums. Sal. Sat. I 7, 25, Epist. I 10, 16; Sat. II 5, 39; Carm. III 13, 9; I 17, 17). Apulijas karstums ep. 2, 42; zvaigznāju (karstuma) kaitīgums arī Carm. III 1, 30; epōd. 16, 61.
17. Hērakls, nejauši nonāvējis Eunomu, labprātīgi dodas trimdā uz Trāchīnu un pa ceļam nonāk pie Evenas upes, kur kentauri Ness ir pārcēlējs. Hērakls pats upi pārbrien, bet viņa sievai Dējaneirai Ness pa ceļam, to nesot, grib pāri darīt. Hērakls, izdzirdis sievas kļiedzienu, Nesu nonāvē, pie kam mirstot Ness Dējaneirai iedod kā mīlestības zāles savas asinis, lai ar tām viņa varētu Hērakla mīlestību padarīt mūžīgu. Šīs zāles Dējaneira izlieto, izdzirdusi par Hēraklu un Jolu, Eurita meitu; viņa nosūta tam drēbes, Nesa asinīm aptraipītas, un Hērakls, tās uzģērbis, mirst lielās mokās.

4.

Juku laikos Rōmā nav mazums tādu pilsoņu, kas uzpeldējuši ar daudziem pilsoņu kaŗiem un, iegūstot aizdomīgā ceļā lielu mantu, ieņēm sabiedrībā ievērojamu stāvokli. Sat. I 5, 52 pieminētais Sarments ir bijis vergs un vēlāk bagāts jātnieks; Sat. I 6, 40 pieminēts kāds tribūns, kam pārmet to, ka viņš ir brīvātlaista dēls; tas aizstāvas, aizrādot uz savu kollēgu Noviju, kas pats vēl vergs bijis. Šajā epōdā Horātijs asi uzbrūk kādam parvenijam, kam uz muguras vēl kunga pātagas sitienu rētas. Ir paraugi att. ofensīvēm jau grieķu literātūrā p. p. Anakreonta 21 fragm. (pret Artemonu). Rakstīts šis epōds 37 jeb 36 g., jo pieminēts gājiens pret Sekstu Pompēju, kas pārvalda jūŗu ar savu floti.

Scholiasti aizrāda uz vairākām personām, ko it kā domājis šeit Horātijs, kā Pompēja flotes virspavēlnieku Menu, kas bijis no vergiem un pārnācis Oktāviāna pusē 38. g., bet 36. g. atkal pārgājis pie Pompēja. Šeit tomēr ir runa par kaŗa tribūnu, zemāku par Menu. Tāpat ir aizrādījumi uz Cicerōna pieminēto Vediju Rūfu vai Oktāviānam tuvāko Vediju Polliōnu.

Salīdzinājumam noder līdzīgā Katulla dziesma par Māmurru (29). Archilocham arī šādi motīvi jau ir (fr. 69 par Lēofilu; arī fr. 86, 89, 91).

5. Pretnieka karjera: bijis vergs, pie tam nolaidīgs jeb noziedzīgs, kas bieži pērts un bluķos likts, tad brīvatlaists, un pateicoties laimīgam gadījumam, ticis bagāts (5 sek., 15 sek.), arī jātnieku kārtā (15 sek.), pat par kara tribūnu (20). Horātija sašutums par šo parādību, ko novērs Augusts, tirot senāta sastāvu 29. un 28. g. pr. Kr. Par minētiem sodiem sal. Sat. II 7, 58; Epist. I 16, 47, 76; Hibērija-Spānija.
- 7 sk. pie Sat. I 9; 1.
8. Nabagākiem togas, protams, ir šauras; ulna — sprīdis (45 cm); bagātiem togas ir ar krokām (sal. Epist. I 18, 30, pretēji Epist. I 19, 13).
11. Tresviri capitales — kārtības sargu priekšnieki, kas soda blandoņus, vergus un tos, kas nav Rōmas pilsoņi; pāršana notiek atklātā vietā pie Mēnija kolonnas; izziņotājs (praeco) izsauc sodāmo vārdus un viņu noziegumus. Sal. 3 un sek. rindas, kur pāršanu izdara pats kungs.
13. Horātijs epōda uzbūvē lieto parallēles (3 un 5, 11 un 13). Neskatoties uz pagātni, pretniekam ir lieli īpašumi — latifundijas Kampānijā. Falerna vīnu audzina sev. Masikas kalnājā (sk. Sat. I 12, 15 un cit.).
14. Poniji (manni) — mazie gallu zirdziņi rōmiešu bagātniekiem (Ep. I 7, 77).
15. L. Roskija Otōna likums (67. g.) paredz mantas cenzu jātniekiem (400.000 sestertiju) un 14 rindas teātri atsevišķi no pārējās tautas. Horātijs redz šeit Otōna likuma pārkāpšanu, jo jātniekiem jābūt ingenui — no brīviem (arī brīvatlaistiem) vecākiem, bet par tiem nevar būt tādi, kas paši bijuši vergi jeb brīvatlaistie.
18. Rostra — kuģa priekšgals.
19. Seksts Pompējs savu kaŗaspēku papildinājis ar izbēgušiem vergiem un ļaudīm ar aizdomīgu pagātni. Tā Mena, bijis vergs, ir viņa flotes virspavēlnieks.

5.

Piektais epōds veltīts Kānidijai un mīlestības maģijai; attiecīgi paraugi — nelaimīga mīlestība un burvības akti, lai pievilktu ne-

uzticīgo sev — Horātijam bijuši pazīstami, un Teokrits, kuŗam seko Vergilijs, otrā idillē rāda pamestu meiteni un liek tai stāstīt savus nelaimīgos piedzīvojumus; tāpat no viņas stāsta redzams tālākais — mēģinājums ar burvības līdzekļiem saistīt neuzticīgo Delfidu. Horātijas uztvērumš krasī atšķīŗas no iepriekšējā ar to, ka šeit ievesta Kānidija, pret kuŗu Horātijs arvien uzstājas neželīgi, ļauni. Milestības dēka arī šeit ir pamatā, bet pati Kānidija (sk. Sat. I 8, ep. 3), kuŗu ep. 17, 20 raksturo kā visu matroŗu milai pieejamu, un viņas mīļākais Vārs, ko Kānidija sev reiz saistījusi ar burvību, bet kas ar kādas citas raganas palīdzību pratis šo mākslu atraisīt, ne viens, ne otrs nevar modināt nedz simpatiju, nedz līdzjūtību, kā Teokrita Simaita (sk. Grieķu lirika 154). Pretēji, šī raganu kompanija — Kānidija, Sagana, Veija, Folijs — ir atbaidošī riebīga, tāpat vecais Vārs un tie notikumi, kas ar visu to sakarā. Milestības magijs kā tāda nav tik nevainīga; Simaita ar analogijas burvības palīdzību — vaska tēla sviešanu ugunī, sal. Sat. I 8, 30, 43, miltu izkaisīšanu vējā un t. t. uzsūta ļaunumu burvības objektam: tā viņam sadegt liesmās, tā viņa kauliem tapt izkaisītiem vējā, ja ar ripas (turbo ep. 17, 7), maģisko formulu un aktu palīdzību Delfids netiks pievilkts pie viņas atpakaļ; arī zāles liks viņam aizmirst citas mīļākās. To pašu darijusi Kānidija varbūt ar Horātijū (ep. 17, 7) un šajā gadījumā ar Vāru, bet veltīgi. Atliek viņai vēl pēdējais līdzeklis, — sagatavot tādu milestības dzērienu, kas būtu neatvairāms, un tāpēc Kānidija ķeŗas pie noziedzīga akta — nozagtu bērnu ierok zemē līdz kaklam, to nomērdē badā, mocišanai tam ēdienu rādot, lai vēlāk no viņa iekšām pagatavotu vajadzīgo. Diemžēl tādi gadījumi var būt bijuši, vismaz analogiski aizrādījumi ir pie Cicerōna; ir arī uzglabājusies epigramma (Orelli 2486) par raganu nozūmētu bērnu:

In quartum surgens comprehensus deprimor annum,
 Cum possem matri dulcis et esse patri:
 Eripuit me saga manus crudelis ubique,
 Cum manet in terris et nocet arte sua.
 Vos vestros ratos concustodite parentes,
 Ne dolor in toto pectore fixsus eat.
 Ceturtais nāca man gads, kad nomocīts izbeidzu dzīvi
 Varēdams mātei vēl būt mīļojams, tēvam tāpat:
 Nozaga ragana tad ar asiņu kāriģām rokām,
 Postu arvienu kas nes, kamēr starp dzīvajiem tā.
 Piesargiet, vecāki, jūs nu paši savējos bērnus,
 Sāpes un žēlabas vien krūtīs lai nepaliek jums.

Maģisko ritu un sagatavošanos apraksta Horātijs jo siki; šis apraksts cienīgi piesienas saturam.

Attēlojums ir spilgti drāmatisks, uzbūve — monologi kā pie Teokrita un apraksti pārmaiņus ar tiem, pie kam galvenā vietā ir ne jaunavas (Simaitas) ciešanas, bet zēna mokas. Starp diviem viņa monologiem — lūgšanos sākumā, kad viņš vēl nesaprot, kas ap to notiek, un beigām, kad viņš ilgi klusējis un vērojis, izbeidz ar liekiem lāstiem, ir vidus daļa — jau mazāk nozīmīgais Kānidijas monologs un spilgti apraksti. Tā Horātijs sevišķi izceļ Kānidiju visnepievilcīgākā apgaismojumā; visaugstāko patosu sasniedzot beigās ar atmaksas motīvu, ar pareģojumu Kānidijai, ka reiz to tauta nobeigs akmeņiem nomētājot, ko viņa pelnījusi.

Sat. I 8 salīdzinot ar šo epōdu ir tikai nevainīgs joks, lai gan arī jau tā ir Kānidijai aizdevusi dusmas un padarījusi to par nesamierināmu ienaidnieci Horātijam (ep. 17, 56 sek.).

1. Bērns ievilināts svešā mājā, kur tam uzklūp raganas, norauj drēbes, to asinskārīgi aplūko (3, 4, 9, 10).
5. Lūdzoties piemin to, kas otram visusvētāks un dārgāks; mātei, protams, tādi ir bērni. Horātijs par Kānidijas bērnu šaubās (6, 7 ep. 17, 50 sek.), vai tas tiešām ir īsts, bet ne pieņemts; Lūkīna — dzemdētāju piesauktā Jūnōna.
7. Lidz toga virilis saņemšanai (14. gad. vecumā) bērni nēsā prētekstu — togu ar plato purpura apšuvi.
- 9—10. Salīdzinājums Kānidijas dusmām pret Vāru, pie kā puisēns nav vainīgs.
12. Senātōru bērniem bez tam vēl uz krūtīm bulla.
14. Sal. Carm. I 27, 2.
15. Apraksts: Kānidija (15—24), Sagana (25—28), Veija (29—31), Folijs (41—46). Gatavošanās maģiskam aktam. Raganu ārējais izskats līdzīgi pie citiem dzejniekiem. Kānidija vij matos čūskas, lai būtu līdzīga apakšzemes furijām; arī mati izlaisti (sk. Sat. I 8).
17. Pati Kānidija nekur roku nepieliek, tikai nepacietīgi gaida (48), lai citas izpilda dotās pavēles. Ceremonijas mums tagad pazīstamas ne tikai no viņu atskaņām dzejā (sev. pie Lukāna Phars. VI un Senekas traģēdijās), bet arī tieši no grieķu burvības grāmatām, kas atrastas Ēģiptē. Pirmais akts ir *ἐπίθρυα* — kvēpināmais upuris, jo parasti maģiskie akti ir ņemti no reliģijas rituāla, tikai perversi piemēroti. Tā šeit upura malka ir cipreses, kas kapos augušas vai arī ņemtas no liķu sārta, tāpat arī meža vīģes, kas ir neauglīgas un aug visur, pat mūrā

spraugās; šeit tās izrautas no kapu akmeņiem. Ugunī svež parasto vielu vietā specifiskas, apakšzemes kultam un spec. maģijai piemērotas, pirmā kārtā tieši burvju zāles no Jolka un Hibērijas (Tesalijas un Kaukaza), jo abas šīs ir burvju un raganu zemes, sev. pirmā (Carm. I 27, 21; Apulējs, Lukāns); no otrās ir Mēdeja (ep. 3). Bez tam burvju putna strix (ūpis?) olas, aptraipītas ar krupja asinīm; arī pirmējā spalvas ir mīlestības burvībai lietotas, un beidzot miroņu kauli, ko suņi izvazājuši no kapiem. (Sal. Sat. I 8, 22 sek.)

25. Sagana sk. Sat. I 8, 25, Kānidijas palīgs, uzjokusies kā Kānidija Sat. I 8, 25; arī viņa ir valējiem īsiem matiem, ko Sat. I 8, 48 slēpj zem parūkas.

Viņas uzdevums ir pirmā kārtā mājas šķīstīšana (oikos katharós maģ. papirusos), slacināšana ar apakšzemes upes (Averna) ūdeni, kā parasti ar svētu ūdeni. Sal. Verg. Aen. IV 512 — Didona dara to pašu. Averna ezers pie Kūmām Neāpoles tuvumā savienots ar apakšzemi: tāpat līdzās viņam ir ieeja apakšzemē (Sibillas ala).

29. Veija, otrs palīgs, rok bedri zēnam. 28, 31, 48 nepacietība ar kādu šie darbi top steigtī.
35. Lai palielinātu badu un ciešanas. Šis nāves veids — nomērdēšana badā sakarā ar iegribu modinošo dzērienu, tāpat kā 37, 38 (ep. 17, 80). Sk. Carm. I 13, 3.
41. Folijs no Ariminas (Rimini), izvirtule un burve, sev. pazīstama Neāpolē, un visā Kampānijā; viņas raksturojums kā parasts lielām burvēm, kas spēj ar burvju vārdiem noburt pat mēnesi un zvaigznes no debesīm (ep. 17, 77).
- 47—82. Burvju vārdi pusčukstot runāti (48). Sal. Teokr. II — bez Simaitas atmiņām par nelaimīgās mīlestības sākumu. Lūgšanas saturs pēc ievada (47—49, 50—52) dievību piesaukšana 53—54 pret veco izvirtuli Vāru, kuŗš, neskatoties uz K. zālēm, blandās pa Subūru nakts laikā (55—60). Kāpēc? (61—70). Ar citas raganas palīdzību (71—72). Jaunie draudi (73—82).
51. Nakts un Diāna kā mēness dieve (Selēna) — abas slepenās burvības pabalstītājas (bieži papirusos), kas notiek nakts klušumā.
55. Vārs Kānidiju atstājis, tāpēc naidis un atriebība; arī Simaita (Teokr. II) tāpat, ja neizdotos Delfidu sev atdabūt, to grib iznīcināt.
58. Subūra — Rōmas daļa starp Kvirināla, Vimināla un Eskūlīna pakalniem, nabadzīgākā pilsētas daļa.

59. Mēdejas burvju zāles.
- 61—65. Sk. epōd. 3, 9 sek.
67. Zālēm neviens nevar pretoties; to spēku var lauzt tikai cita burve (71).
69. Aizmiršanas zāles (sal. Teokr. II, 44).
77 sk. 37.
82. Asfalts, nafta, sk. epōd. 3, 9 sek. (Mēdeja).
86. Zēna lāsti. Tiestam viņa brālis Atrejs dzīrēs licis apēst paša bērņus; Tiests apkņāvis ar šaušalīgiem lāstiem viņu un tā pēc-nācējus.
87. Mirēja lāstus izpilda dievi, tāpēc tie ir briesmīgi; šeit puisēna atriebība, kas stiprāka par katru burvību, un tos nevar arī izpirkt ar lūgšanām.
91. Nedabīgā nāvē kā arī priekšlaikā mirušie neatrod mieru kapā un moca vainīgos kā erinnijas, larvas, māni, lemurri (94), nesot ārprāta šausmas, un naktīs nedod mieru kā vampīri un lietu-vēni (95). Bet atriebība nāks arī no cilvēkiem. Kānidijai viņš pravieto tautas dusmas un atmaksu — to nomētās ar akmeņiem un atstās suņiem par barību.

Linčošana ir iespējama Romā, un ja tiešām Horātijs runātu šeit par patiesu notikumu, kuņā vainīga Kānidija, tas arī varētu notikt. Tomēr, šķiet, šis epōds ir literārisku paraugu (arī Vergilija, bet sev. Teokrita) iespaidots un Horātijs to pārstrādājis, ievēdot visu Rōmā iespējamo vai pat kādu faktu, raganas attēlojot drūmās krāsās līdzīgi citiem dzejniekiem (Lukāns), un saistot visu to ar Kānidiju aiz zināmiem motīviem.

6.

Līdzīgs ceturttam epōdam ir sestais, kas it kā paskaidro Horātiija invēktīvas. Sat. II 1 sarunā ar Trebātiju viņš izsakās (45, 46, 50 sek.), ka daba katram ir devusi aizsargu līdzekļus: vilkam zobus, vērsim ragus un viņam pašam stilu (moderni „spalvu“), un ja viņu kāds aiztik, tas to nožēlos, kļuvus visā Rōmā par izsmieklu, kas ir tiešs norādījums ne tik daudz uz satiru, kā uz jambiēm, kam invēktīva ir raksturīga. Šeit epōdā Horātijs atkārtoti apm. to pašu, aizrādot uz paraugiem — Archilocha un Hiponakta (13, 14) darbiem. Turpinot allēgoriju (vērsis 12, sal. S. II 1, 52), Horātijs savu pretinieku salīdzina ar ļaunu suni, kas rej svešniekus, gaņāmgājē-

jus, bet baidās pats vilka un aplkust, kad kāds tam pasviež riecienu. Protams, šāds suns nav derīgs aitu sargs.

Epōds nav tik personīgs, kā ceturtais; scholiasti min kādu pamflētistu Kasiju Sevēru, kas šeit domāts; tomēr Sevērs ir daudz jaunāks par Horātiju (miris 37. g. pēc Kr.). Jaunāko laiku komentātori domā šeit Fūriju Bibākulu (asl. S. II 5, 41), vai arī tos obrectatores, kuŗu Vergilijam un Horātijam bijis daudz (sk. S. I 10 ievadā); tad epōdam, lai gan tas domāts pret personu (1, 3, 4, 9 sek.), būtu plašāks raksturs, polemika ar literāriskiem pretniekiem.

1. Cicerōns (pro Rosc. Amer.) salīdzina apvainotājus ar zosīm un suņiem: pirmie prot tikai kliegt, otri riet un arī kost.
4. Sal. Sat. II 1, 45, 46; Horātijs pats neuzbrūk.
5. Molosiešu suņi lieli, ātri skrējēji, no Epīras. Sal. Sat. II 6, 114: Labi ganu suņi arī no Lakedaimonas. Ar tādiem sevi salīdzina Horātijs, pretēji nederīgajam rējējam.
11. Sal. Sat. I 4, 34 — vērsis, kas badās, un Archil. fragm. 65.
13. Archilochs saderinājies ar Likamba meitu Neobūli, bet tas solījumu ņēmis atpakaļ, pēc kam Archilochs ar saviem jambiēm to novedis līdz pašnāvībai un viņš pakāries, tāpat arī Archilocha līgava (Epist. I 19, 25, Ars Poet. 79).
14. Hiponakts, cholijambu ievēdējs, bijis ļoti neglīts: tēlnieki Būpals un Anterms viņa karikatūru izstādījuši, par ko Hiponakts atriebies ar paskviļiem. Līdzīgi arī Horātijs draud atriebties katram, kas to aiztiks.

7.

Septītais epōds ir atzīmēts jau biografiskajā ievadā un viņš, tāpat kā sešpadsmitais, ir raksturīgs Horātijai politiskiem uzskatiem pēc republikāņu zaudētās kaujas pie Filipiem, kuŗā viņš arī pats ņēmis dalību. Nemainot krasi savus ieskatus, Horātijs uzskata šo lietu par pazaudētu un, kā daudzi citi, pamazām sāk redzēt Oktāviānā vienīgo valsts glābēju, miera nesēju ilgos pilsoņu kaŗos izpostītai zemei. Bet pēc Filipu kaujas vēl daudzkārt šis miers ir apdraudēts. 40. g. ir t. s. Perusijas kaŗš starp Antōniju un Oktāviānu, kas nobeidzas ar mieru Brundisijā, ko noslēdz L. Kokkējs un Mēcēnāts no Oktāviāna un Asinijs Polliōns no Antōnija puses (pirmie divi pieminēti citā lietā Sat. I 5, 32). 39. g. Oktāviāns noslēdz mieru ar Sekstu Pompēju Misēnā, bet 38. g. kaŗš ar to sākas no jauna (Sicīlijas jeb pirātu kaŗš); 37. g. ir Sat. I 5 minētā ap-

spriede Tarentā, 36. g. uzvāra pār Sekstu Pompēju. 32. g. sākas gatavošanās uz cīņu pret Antōniju, 31. viņu uzvār jūras kaujā pie Aktijas, 30. g. Oktāviāns nomierina austrumu provinces un tikai 29. g. slēdz Jāņa svētnicas durvis, kas ir miera simbols.

Šis epōds ir sakarā ar karu pret Sekstu Pompēju (ep. 4); 39. g. noslēgtais miers ar to ir uzņemts ar lielām gavilēm, un vispārējā amnestija dod izredzes uz mierīgas dzīves iespējamību. Tāpēc arī Pompēja jaunie draudi izsauc lielu sašutumu (sal. epod. 4, 16 sek., epod. 16) un Horātijs asi nosoda pilsoņu karu, kas ir brāļu asiņu izliešana, kaut gan valsti apdraud parti, austrumos jau nonākuši līdz Līdijai. Epōds formas ziņā ir īss, bet spēcīga ir uzruna un beigas nospiedoši baigas; līdzīgas grieķu klasiskā laikā ir patriotiskās elegijas (Kallins, Tirtajs, Solōns, arī Archilochs). Vispārīgais uztvērums tomēr ir nospiedošs; ar drūmu skatu Horātijs lūkojas nākotnē (ep. 16). Citādi ir pēc uzvāras pie Aktijas (ep. 9, Carm. I 37).

5. Sal. Carm. II 1, 29.
5. Kartaga izpostīta 146. g. pr. Kr. Horātijs bieži sava laika jūkām un korupcijai pretim izceļ senos, sev. pūniešu kara laikus (Carm. III 5; III 35 sek.), kad rōmieši gājuši uzvaras gājienā.
7. Pret britaņiem kara gājienu gatavojis jau Cēsars, tad Oktāviāns, kuŗam to izjauc šis pats karš ar Pompēju (ep. 4).
8. Triumfa gājienā ved uzvārēto ķēniņus un kara vadoņus aiz uzvārētāja ratiem pa Svēto ceļu (sk. pie Sat. I 9, 1) uz forumu un Kapitōliju.
9. Parti rōmiešu stiprākie pretinieki austrumos Āzijā; kopš kāda laika, sakarā ar Krasa armijas iznīcināšanu (Carm. III 5, 5 sek.) stāvoklis ir sevišķi bīstams. 40. gadā pilsoņu kara laikā tie nonāk līdz Līdijai (sal. Carm. I 2, 51; I 29, 4; I 19, 11; I 21, 15 un cit.).
10. Stāvokli Horātijs apzīmē kā valsts pašnāvību, sabrukumu (ruina Carm. II 1, 32), uz ko iziet vainīgie vai nu apzinīgi jeb neapzinīgi (14 sek.). Kā tiesas priekšā Horātijs prasa atbildi. Drūmās domas par Rōmas likteni vestas sakarā ar lāstu, kas guļ pār valsti sakarā ar Rēma nāvi, kad pirmo reizi plūdušas brāļu asinis (sal. Carm. I 2).

9.

Devītais epōds ir cieši saistīts ar ep. 1 un Carm. I 37, ir agrāks par pēdējo, kā pirmais iespaids no Aktijas kaujas, kad nav vēl

galīgi noskaidrojies Antōnija un Kleopatras liktenis, bet līdz ar to jau gaviļu sauciens. Kaŗš ir gandrīz jau izbeigts, tuvu uzvāra, ko Horātijs apdzied Carm. I 37, kuŗā ir daŗi tieŗi refrēni no ŗi epōda (sal. abus sākumus). Pēc ep. 16, 7 un 1 ŗis epōds ir pirmais, kur var izjust miera tuvumu un ilgas pēc galīgās uzvāras. Vai pats Horātijs bijis līdzī kaujā kopā ar Mēcēnātu, par to ir daŗādas domas. Kīslings (Heinze), Frīdrihs, Korsens, Bīchelers un citi domā, ka Mēcēnāts kaujā piedalījies, bet ir arī pretēji uzskati. Sakarā ar ep. 1 ir zināms, ka Mēcēnāts palicis Rōmā vismaz priekŗ izŗķīroŗās kaujas. Katrā ziņā Horātijs nekur ŗādu savu ceļojumu nepiemin. Rakstīts epōds ir sakarā ar pirmo uzvāru Aktijas kaujā, kad Sōsija vadībā Antōnija flotei nav izdevies izlauzties cauri blokādei (19, 20) un pirmās Antōnija kaŗa spēka daļas pārnāk Oktāviāna pusē (17). Bet arī ŗis pirmās ziņas liek gaviļēt Horātijam; ŗis gaviļes ir vispārīgas, ievērojot draudoŗo stāvokli un to apkaunojoŗo lomu, kādu spēlē Antōnijs att. ar Kleopātru. Antōniju visp. Horātijs vārdā nekad nepiemin, uzskatot to par apkaunojoŗu (11 sek.), Kleopātra turpretīm ir bīstamākais Rōmas ienaidnieks, kas cīnās par to, lai Rōmas vietā būtu Aleksandrija (Carm. I 37, 7). Sākums un beigas piemērotas gaidāmām dzīrēm, kuŗas nevar notikt Mēcēnāta mājā, kamēr uzvāra nav galīga (I 37, 5). Epōds uztvēruma ziņā jau tuvu ōdām; viņā arī skan jau Alkaja motīvi.

1. Kēkuba vīns no Tirrēnas piekrastes ap Formijām (Sat. I 5, 37). Par vīniem sk. pie Sat. I 10, 24; vecākos vīnus ar gada apzīmējumu (Carm. III 21) atliek svinīgiem gadījumiem.
3. Sal. Carm. I 37, 5 sek.
5. Dzīres pēc grieķu parauga ar muziku — liras un fleitas dōrieŗu un frīgieŗu melodijām. Mūziķi atzīmē vairākas: nopietno, svinīgo dōrieŗu, skanīgo jonieŗu, maigo aiolieŗu un austrumnieciskās eksaltētās lidieŗu un frīgieŗu toņu kārtas. ŗeit Horātijs atzīmē mierīgo majestātisko dōrieŗu liru un austrumu fleitu (Carm. IV 15, 30). Jautrās dzīrēs seviŗķi iecienītas fleitistes.
7. Kaujā pie Naulochas 36. g. Oktāviāns uzvār Sekstu Pompēju, kuŗŗ saucies par Neptūna, jūŗas dieva, dēlu (Neptunius).
9. Sal. ep. 4, 19.
11. Antōniju Horātijs uzskata kā Kleopatras ieroci un padevīgu kalpu; rōmieŗu kareivju kalpoŗana sveŗniekiem, asimilēŗanās ar tiem ir nosodāma, kauna lieta (sal. Carm. III 5, 5 sek.); arī tas vēl klāt, ka Antōnijs padevies sievietei un ap viņu ir austrumnieku galms (eunuchi 13, Carm. I 37, 7 sek.); arī kaŗa spēkā līdzās rōmieŗu ērgļiem ēģiptieŗu konopījs.

13. Rōmiešu kareivis ir apkrauts ar visu nepieciešamo: ieročiem, pārtiku un mietiem, ar ko celt aizžogojumus.
17. Galatu ķēniņš Amints ar saviem jātniekiem Oktāviāna pusē jau priekš kaujas.
19. Sōsija vadībā Antōnija flote gandrīz izlaužas cauri blokādei, bet to aizkavē Agripas kuģu pienākšana laikā, un Sōsiju atdzen atpakaļ līcī. Par Antōnija kuģu tālāko likteni Carm. I 37, 13 sek.
21. Triumfators brauc uz Kapitōliju zelta ratos un Kapitōlijā ziedo Jūpiteram baltas teles (Carm. Saec. 49).
- 23 sek. Oktāviāna salīdzinājums ar agrāko kaŗu varoņiem — Mariju (Jugurtas kaŗš) un Skīpiōnu (pūniešu kaŗš); pēdējam pieminekļis ir sagrūtā Kartaga.
27. Anticipācija: Antōnijs ir uzvārēts uz jūŗas (19) un sauszemes jātnieku sadursmēs, bet ne sakauts; dzejnieks jau redz, kā tas noliek virspavēlnieka purpura mēteli (*ποινικός* — punicum), to apmainot pret sēru drēbēm, vislabākā gadījumā lai glābtos jūŗā nezināmā (29 sek.) virzienā; ir baumas, ka daļa kuģu izlauzusies cauri.
29. Simtu pilsētu sala ir sens apzīmējums Krētai.
- 31 Afrikas piekraste ap Kartagu, jūŗniekiem bīstama sēkļu dēļ.
35. sek. Sk. piez. pie pirmās rindas.
38. Liajs — Bakchs.

10.

Desmitais epōds ir t. s. propemptikon, novēlējums draugiem šķīroties un aizejot svešumā. Tā Carm. I 3 ir šāds vēlējums Vergilijam aizbraucot uz Atiku lūgšanas veidā, ar kuŗu Horātijs grieŗas pie kuģa, lai tas sargā Vergiliju; aizrādīts arī uz briesmām, kas draud jūŗas ceļā. Šeit tie paši elementi ņemti pretējam nolūkam, un epōds novēl Mēvijam (sk. Sat. I 10, ievadā) tikai visu ļaunāko. Ir uzglabājies epōda tieŗšais paraugs, līdzīgs Archilocha vēlējums:

... Bangas lai svaidītu to
Pie Salmodesas, viņu malā izsviestu
Trāķieŗi sapinkotie
Lai gūstā ņemtu, liktu vergu maizi ēst,
Visādi mocītu to,
No sala sastinguŗu jūŗas nezālēs,
Kails kur ir apslēpies viņš —

Lai zobus griež kā suns un bailēs klabina,
 Guļot bez spēka viens pats
 Uz smiltīm izsviests, viļņiem krastā bangojot;
 Tādu es gribētu to,
 Kas mani apvainojis laužot zvērestus,
 Redzēt, kaut draugs bij viņš man...

Salīdzinot redzams, ka Horātijs ņem tikai motīvu, to patstāvīgi apstrādājot. Archilocha vēlējums ir naida pilns, dusmu izsaukti lāsti nodevigajam draugam; afekta izsauktās gleznas nav sistematiski sakārtotas, bet atgādina vīzijas — tik reāli Archilochs redz to postu, ko novēl draugam. Pie Horātija starp ievada paskaidrojumu par Mēvija braucienu un beigām ar svinīgo solījumu Tempestātēm ir vidējā daļa — ļauna vēlējums ar lūguma vētrām, lai tās kuģi sadragā (3—14) un iedomātā gleznas par kuģa katastrofu un paša Mēvija izbailēm (15—22). Tikai divas pēdējās rindas ir tuvāku tieši Archilocham (20—22), kurpretim Archilochs izceļ ne katastrofu, bet cietušā nožēlojamo stāvokli un mokas pēc tam. Horātijs nav tik patētisks; epōds uzbūvēts mierīgāki, ar kāpināšanu; pašam Mēvijam veltīti atsevišķi epiteti un piezīmes (2, 15, 23; 15 sek., 20 sek.).

1. Ļauni pareģojumi Mēvijam izbraucot. Pretēji C. I 2 Vergilijam.
2. Mēvijs pielidzināts ļaundariem, ko arī kuģis nenes (Carm. III 2, 27). Par Mēviju un viņa att. ar Vergiliju un Horātiju sk. ievadā pie Sat. I 10. Epitets „smirdošais“ (sal. Sat. I 2, 27) variējoties atkārtots 15 un 23 rind.
3. Austrs (5), Eurs (SO, O), Akvilōns (NO, N) — viesuļu vēji; Horātijs gribētu, lai visi viņi kopā jauktos virpulī. Pretēji Carm. I 3, 4.
9. Dioskūri Kastors un Pollūks, pirmais mirstīgs, pēdējais nemirstīgs, nemirstībā dalās pārmaiņus ik pa dienai. Viņu zvaigznājs kuģiniekiem tumšās naktīs dod iespēju orientēties; viņi ir jūrnieku patroni un glābēji (Carm. I 3, 2; I 12, 25—32; IV 8, 31; III 29, 64).
10. Oriōnam norietot ir sev. vētrains laiks (Carm. III 27, 18; I 28, 21; ep. 15, 7).
11. sek. Atēna grieķu pusē Trojas kaļā un tiem palīdz viņu izpostīt, bet kad Ajants, Oileja dēls, tās altari apgānījis, no tā atraujot nost Kasandru, viņa dusmās uzsūta vētru grieķu ku-

giem mājās braucot pie Eubojas; pašu Ajantu soda Poseidons, satriecot klinti, uz kuņas tas paglābies.

17. Sal. ep. 16, 39.

24. Tempestātes — vētras, negaisi, kam upurē pateicības upurus kā dievībām. Upuļa lopa izvēle sakarā ar pašu Mēviju.

11.

Vienpadsmitā epōdā ieskanas motīvi (tāpat arī 13—15), kas sev. izkopti rōmiešu elegijā (sk. ievadā), ar tai raksturīgo nelaimīgo mīlestību un skumjām ar dzīves pagurumu vai cerībām saistītu. Šeit tas ir sev. vidējā daļā (7—22); nomanāma arī zināma līdzība ar Katulla uztvērumu vēstulē Allijam (68) atmiņās par bijušo: drauga aicinājums neaizmirst dzeju un noraidoša atbilde (sal. ep. 14) sakarā ar pārdzīvotām ciešanām, kas atņem patiku dzīvot un rakstīt, un tad konfesija — atmiņas par bijušo mīlestību. Abi šie darbi (epōds un Catull. 68) ir izjusti; viņos nav elegijas konvencionālās romantikas, kas liek izcelt savas sāpes kā ārkārtēju visu dabu un pasauli skumdinošu faktu, iedomāt gleznaini to, kā vismaz pēc nāves cietsirdīgā skaistule to iedomās un nožēlos (Tibulls). Horātijs atbildot savam draugam Petijam atminas tos trīs gadus, kad viņš bijis pilnīgi mīlestības varā padots Inachijai (6), kā par to runājusi visa pilsēta (sal. ep. 12, 14), un pats viņš nevarējis noslēpt savu mīlestību dzīrēs (sal. Carm. I 27) no citiem, pat ar asarām atzinies Petijam — bet ko var mīlestība pret zeltu (11). Mājās ejot apstāšanās pie mīlotās durvīm — šie motīvi ir jau hellēniskai mīlestības dzejai raksturīgi un tāpat rōmiešu elegijai. Epōdos Horātijs ļauj vaļu subjektīviem jūtu izplūdumiem, ko savalda oūdās un kas nav tieši redzami arī elegijā; tas viņu tuvina Katullam, tāpat kā naidis (odi et amo) pret nodevīgām sievietēm (ep. 15), nerunājot jau par kādām mātronām, kas viņa sirdi grib iekarot ar apšaubāmiem līdzekļiem (ep. 8 un 12), kur viņš nonāk līdz cinismam tāpat kā Katulls dažos savos jambos un ir jau tāds kā Archilochs ne tikai vairs motīvu, bet arī satura un uztvēruma ziņā tajos jambos, kas dzinuši Likambu līdz pašnāvībai.

1. Sal. Catull. 68. Līdzīgs uztvērumš: drauga aicinājums piegriezties aizmirstai dzejai un atteikšanās motīvējums ar pārdzīvotām ciešanām, kas atņem patiku dzīvot un rakstīt (lp. 14); tad atmiņas par bijušo mīlestību. Petijs, Horātija draugs (12) mums tuvāki nav pazīstams.

2. Sal ep. 14; versiculi, nugae — īsās subjektīvās dzejas, pa daļai improvizāciju apzīmējums; Katullis tā apzīme savu dzeju (Cat. 1). Sal. Carm. II 16, 33; mīlestības apzīmējums sal. Carm. I 19, 1, 9; I 33, 16 un cit.
4. Carm. I 23, 6; I 19, 5; I 6, 17 sek.
5. trešā ziema.
7. Sal. Epist. I 13, 19; Tib. II 3, 13; I 4, 83; Prop. I 5, 25; II 16, 21; — baumas.
8. Tib. IV 7, 9; Prop. III 23, 16 un 21; — pārrunas dzirēs.
9. Carm. I 13, 5 sk. — mīlestības ārējās pazīmes, sal. Carm. IV 1, 33 sek.; Catull. 51, 5 sek., un veltīgas pūles to aplēpt.
11. Sal. Tib. I 5, 61 sek.
12. Skumjas un asaras parasts motīvs elegijā.
13. Sal. Tib. I 2, Prop. III 17; Sat. I 4, 89; Tib. I 5, 37;
15. Carm. I 13, 4.
16. Carm. I 26, 2; I 25, 20;
17. Carm. I 27, 12.
20. No dzirēm, kur nelaimīgais mīlētājs sev vietu neatrod, (Carm. I 27); pa ceļam viņš apstājas pie mīlotās durvīm, kas tam neatveras. Tāpēc dusmās uz tām, ar to sakarā ar t. s. *παράκλαυσίθρον* — dziesmas pie mīļās durvīm sal. Carm. III 10, šim veidam raksturīgu, kur apdzied pašas durvis, to cietirdību un t. t. Šeit *παράκλαυσίθρον* vietā tikai kvalificējums, to ciešanu apraksts, kāds ir nelaimīgam mīlētājam. Sal. Tib. II 6, 13; Carm. III 10, 2 sek. 23. pretlīdzekļi. Sat. II 3, 260.

13.

13. epōds ir jau ļoti tuvu ōdām, sev. Carm. I 9; viens un tas pats Alkaja motīvs (fr. 34 sk. Grieķu lirika 82, 2) ir abu dzeju pamatā; uztvērums tomēr ir citāds, jo šeit Horātijs runā par sevi, kurpretīm ōdās, kā parasts, uzrunā citus, jaunos (Taliarchul. biedinot no pārākas aizraušanās, kas atrauj no jaunībai vajadzīgā dzīves veida (I 9, 18 sal. Carm. I 7, 3 sek.); epōdā pats viņš dzirēs meklē aizmiršanos no nelaimīgas mīlestības. Epizods par Achillu, kā illūstrējošs piemērs no senatnes, ir tāpat jau ōdu uzbūvei zīmīgs (vēl tikai 16. epōdā ir šāda paralēle par fōķiešiem); šeit Achilla audzinātāja Cheirōna padoms nebēdāt par to, ka sagaida drīza nāve un visu aizmirst vīnā. (Sal. Carm. I 7, 21 sek.)

1. Pie Horātija bieži dabas parādības kā fons sajūtām, izejot no līdzīgā vai pretējā; šis negaisa motīvs jau pie Archilocha fr. 51, Alkaja fr. 34, Anakreonta fr. 6; Sal. Carm. I 9.
3. Carm. I 25, 11; III 8, 27.
4. Carm. I 9, 15 sek.; IV 7, 17; II 3, 17 sek.; Sat. II 6, 93 sek.
6. Carm. III 21,;
7. Carm. I 11; I 9, 9 — pretēji Sat. I 5, 100 par dievu neiejaukšanos pasaules lietās.
8. Achaimenīdi — persiešu dinastija. Austrumu smaržu zāles kā greznums sal. Carm. I 38, 1; (ari III 1, 44; II 12, 21); II 11, 16; II 7, 8.
9. Hermejs, liras izgudrotājs no Killēnas (Carm. I 10, 6).
10. Mūzika kā rūpju atvieglotāja Carm. IV 11, 35; I 32, 14; šeit 18.
11. Cheirōns, Sāturna un Filiras dēls, kentaurš, pa pusei ar zirga, pa pusei cilvēka ķermeni; viņa gudrība tik slavēta, ka tam nodod audzināt dievu Asklēpiju un divus varoņus — Jasōnu un Achillu. Pēdējo viņš uzaudzina par nopietnu kara vīru un par dzejnieku (Il. I. 186); par viņu turpat 202.
12. Achills, dieves Tetidas dēls, neuzvāramš, bet mirstīgs, lai gan dieves dēls. Tetidas skaistuma dēļ to gribējuši par sievu Dzevs un Poseidons, bet to liedzis likteņa lēmums (Pind); pēc tam tā pret pašas gribu atdota par sievu mirstīgam Pēlejam (Cat. 69).
13. Asaraka zeme — Troja, ko Achills iekaroš, bet tur ari atradīs galu. Trojas ķēniņu ģenealģija ir sekoša: Dzevs, Dardans, Erichtonijs, Trōjs, kuŗam trīs dēli: Ils, Ganimeds un Asaraks; pēdējā dēls ir Kapijs, Anchīsa tēvs, t. t. Aineja un rģmiešu ciltstēvs, kurpretim Ila dēls ir Lāomedonts, Priama tēvs. t. t. trojiešu ķēniņu cilts nāk no pēdējā; Trojas kā Asaraka zemes apzīmējums nav īsti pareizs, bet šeit zināma tendence saistīt jo ciešāk Troju ar leģendāro Rģmas priekšvēsturi.
14. Skamandrs (Ksants) un Simoents upes pie Trojas, ap kuŗām norisinājas kauja ar Achilla līdzdalību. Viņu raksturojums izmeklēts pretēji tam, kādas tās ir kaujas laikā dusmojot — Skamandrs pieplūst, Simoents trako.
15. Parkas — likteņa dieves zin, cik gaŗa vērpjama tām cilvēka likteņa dzija, ko cilvēks pats nezina.
16. Jūŗas dievība zilās (Carm. I 17, 20; III 28, 10).

14.

Sal., ep. 11; ari Mēcēnāts jautā ļoti bieži par dzejām, un viņam Horātījs atbild apmēram to pašu, ko Petijam, ka traucējo-

šais ir mīlestība, tomēr šai atbildei nav raksturīgs tas jūtu dziļums, kas ir pirmajā, un viņa ir nenoteiktāka, vispārēja, tieši neminot apstākļus sīkāk un atjokojoties ar vispārējiem vārdiem, kas pēc būtības gan ir tuvi tam, ko 11. epodā Horātijs par sevi raksta. Ne-laimīgas mīlestības šeit nav; ir tikai patīkama griba neko nedarīt, kā to uztver Mēcēnāts, un visa apkārtējā aizmiršana. Mēcēnāts bieži to Horātijam atgādina, un pēdējais vai zvēr, ka mīlestības dievs tam liedz pabeigt iesāktos jambus, kā reiz bijis Anakreontam; arī Mēcēnātam tak neiet labāki. Uztvērumus ir tāds, kā var būt tuvu draugu starpā, aizrādījumi par Mēcēnāta paša dzīvi ir diezgan kodīgi, lai gan tie vēl nevar būt par viņa ģimenes dzīvi (sākot no 23. g.), kuŗai piemēro Seneka vārdus: qui uxorem milliēns duxit, cum unam habuerit (Epist. 114, 6).

3. Lēta — apakšzemes upe, kuŗas ūdens dod aizmirstību. Sal. Sat. II 6, 62; att. vieta Verg. Aen. 6.
6. Sk. 11, 2, 3. Dievs šeit Amors, sal. Carm. I 19.
7. Batills pazīstams sev. no Anakreontisko dziesmu krājuma (3, 9, 14, 16 un cit.), mazāk no Anakreonta fragmentiem, jo pats viņš, kā saka Horātijs, dziesmām par viņu nav piedēvis gatavu formu.
14. Helena liek kvēlot kaislībā Paridam un degt liesmās Trojai. Salīdzinājums ar Frīni kā Carm. I 33, 13.
16. Frīni, ko aizstāv Hiperids Atēnās, tiesa ataisno tās skaistuma dēļ. Šeit libertīna Rōmā (Sat. I 2), sal. Prop. II 6, 5, kas daudzus darījusi laimīgus.

15.

Galvenais motīvs — mīlākās neuzticība — bieži elegijā (Tib. I 9, Prop. II 5), kurpretīm otrā daļa (11 sek.) ir tuvāk Katullam (Cat. 8) ar apņemšanos nepadoties izmisumam — motīvs, kas tieši elegijā retāki sastopams, bet bieži pie Horācija (sal. ep. 11, 25 sek.; 13, 17) sal. Carm. I 5. Neairu piemin arī Tibulls.

1. Sal. Carm. II 8, 5 sek., sev. 10 sek.; nakts un zvaigznes ne tikai parasti ir ap mīlētājiem, bet ir arī liecinieki viņu vārdiem un zvērestiem. Prop. III 19, 5 sek.
2. Carm. I 12, 47; Carm. Saec. 35; Sapfo fr. 50 (Gr. lirika 92).
3. Dievu sods par zvērestu laušanu Tib. I 9, 1 sek.; Prop. II 16, 47 sek.

4. Atkārtojot priekšā sacīto.
5. Carm. I 36, 18 sek.; Cat. 61, 33.
7. Drīzāk pasaules iekārta mainītos, nekā Neairas mīlestība — parasti mīlestības apzvērējumi (Prop. I 15, 29 sek.; II 15, 31 sek.); sal. ep. 16, 25. Vilks un avis ep. 4; Orions Hirieja, Poseidona un Halkiones dēla dēls, bez mātes dzemdēts, mēģinājis tuvoties (Carm. III 4, 71) Artemidai medībās, bet to nonāvē viņas bulta jeb skorpions. Dzevs viņu uzņēmis zvaigžņājos, kur viņš noriet, Skorpionam uzlecot. Oriōnam uzlecot un noejot arvien vētras un negaisi.
9. Apollōns mūžīgi jauns — Tib. I 4, 37, ar vijīgām cirtām Carm. I 21, 2; III 4, 61.
10. Sal. Catull. 72, 1; 70.
11. Sal. Cat. 8, 14; Tib. I 9, 79; Prop. II 5, 8.
12. Sal. Cat. 8, 12 un 19; šeit arī vārdu spēle ar flaccus — lutausis.
14. Sal. ep. 11, 27.
16. Sanīšanās nav vēl galīga.
17. Tib. I 5, 69 sal. Carm. I 5, 5.
19. Bagātība (ep. 11, 11) un protams iedomība ep. 4.
20. Paktōls — upe Līdijā, nes no Tmola kalna sevī līdzī zelta graudus, kā Tagus Spānijā, Padus (Po), Hebrs (Marica) Balkānos un Gangs (Plin. NH XXXIII c. 4).
21. Lai ir gudrs kā Pitagors (Carm. I 28, 10), kas viņā būtu atdzimis (sal. Carm. I 28, 10).
22. Nirejs (Carm. III 20, 15) — pēc Achilla skaistākais no grieķiem pie Trojas.
25. Carm. I 5, 5; Tib. I 5, 69; Epist. I 7, 28.

16.

Sešpadsmitais epōds, tāpat kā otrais, izsaucis plašas pārrunas par to, cik daudz galvenais motīvs saskan ar paša Horātija domām; ja otrā epōdā pēdējās četras rindas tieši ir pretrunā ar visu pārējo daļu, šeit tas tā nav, bet diezgan savādi ir tomēr, ka Horātijs visā nopietnībā var runāt par bēgšanu no Rōmas un par to, lai visi godīgākie un drošākie atstāj šo pilsētu un dodas prom uz nezināmu jūras salu meklēt tur paradīzi. Kukula (Rōmische Sākularpoesie) pilnīgi noliedz šādu iespējamību, bet redz šajā epōdā satīru un slēptu ironiju par tiem, kas zaudējuši cerību un izturību un labprāt gribētu būt visur kur citur, bet ne Rōmā; tiem Horātijs novēl

laimīgu ceļa vēju. Tiešām, motīvs nesaskan ar sašutumu, ko redzam septītā epōdā un ar patriotismu, un sevišķi ar vēlākām patriotiskām dziesmām (ep. 1, 9 un Carm. passim), kur par šādu bēgšanu no grimstoša kuģa nav runas; tomēr Kukulam motivēt savas domas nav viegli. Pieņemtais uzskats ir tas, ka Horātijs iesākot ar septītam epōdam raksturīgo patosu un patriotisko sašutumu, un tāpat pievedot fōkiešu labprātīgo trimdu, nonāk līdz cerībām par laimīgiem laikiem nākotnē zemes paradīzē. Šī ūtopija nav vienīgi pie Horātijs — tā ir arī Vergilija ceturtā idillē, kuģa epōdam ir nenoliedzami tuva kā atsevišķās vietās (pp. Buc. IV, 21, 22 — epod. 49 sek.), tā arī ūtopiskā uztvērumā par zelta laikmetu zemes virsū, par Sāturna laiku atgriešanos, ar zināmu mesianismu sakarā ar kāda bērna dzimšanu.

Sarežģīts ir jautājums par abu šo darbu chronoloģiju un savstarpējo iespaidošanos. Katrā ziņā šis motīvs Augusta laikmeta dzejai nav svešs un, pieņemot, ka Horātijs, nosodot pilsoņu karus, nācis — bez irōnijas — pie šāda sapņojuma par iespējamiem labākiem laikiem, varam epōdu ierindot citu viņa darbu vidū un arī saprast viņa domu gaitu tajā uztvērumā, kāds ir Vergilijam, un kam piesienas arī modernie Horātijs iztulkoņāji.

Kā septītā, tā arī šī epōda forma itkā piemērota sapulcei, runai un zināma lēmuma vai sprieduma meklēšanai (kā runas, uzrunas arī Tirtaja, Kallina, Solōna patriotiskās eļģijās). Analizējot to, ko pārmet Horātijs saviem laika biedriem, un tos motīvus, kāpēc šis padoms dots, mēs redzam, ka galvenais ir valsts un sabiedrības sabrukums (2), kā ārējais, tā iekšējais morāliskais (impia aetas — paaudze bez jebkādas bijības 9), ka prasība ir uzstāties visiem jeb labākai daļai, stājot no ļauniem darbiem (15, 16); fōkeji nav pat no labprātīgas trimdas bijušie. Tā ne galīgs izmisums, ne cerību zaudējušā sarūgtinājums ir šeit, bet aizraušanās un ticība nākotnei, kuģai gan vajadzīga noteikta uzstāšanās pret izvirtību — balss, kas uzveļ to darbu, pie kuģa ķēries Augusts ar savu reliģijas un morāles restaurāciju, kas atspoguļojas ōdās sevišķi spilgti.

1. Otrā paaudze — pilsoņu karu sākums īsti ir jau 88. g., Marija un Sullas laikā, bet arī no Pompēja un Cēsara kara sākuma ir pagājuši vismaz desmiti gadi. Sal. Carm. I 2, 23.
2. Sk. ep. 7, 9; Carm. I 2, 25.
3. Uzskaitīti tie karī, kas tieši apdraudējuši pašu Rōmu (kā Carm. I 12, 37, varoņi). Ar marsu atkrišanu sākas Italijas sabiedroto karš 91—89 g. (marsī, peligni, marrūkīni, lukāņi, samnīti). Sal. C. III 14, 18.

4. Tālāk karš ar etrusku ķēniņu Porsenu (T. Liv. II, 508. g.) un Kapujas nostāšanās Hannibala pusē pūniešu kara laikā 216. g. Kapuja ir Rōmai bistama sāncense un Cicerōns viņas iznīcināšanu atzīmē par tikpat svarīgu, kā Kartagas izpostīšanu un Korintes ieņemšanu; tad Spartaka vergu karš 73—71 g., kuŗā izpostīta Kampānija un ko ar lielām grūtībām likvidējis Krass un Pompējs; allobrogu sacelšanās mēģinājums 61 g. (varbūt vispārīgi attiecināts uz galliem) un ģermāņu (c. IV 5, 26) briesmas (kimbri, teutoņi pašā Itālijā 115—101 g.) — kā arī beidzot Hannibala iebrukums II pūniešu kara laikā — visu to ir pārcietusi un izturējusi Rōma. Sal. Carm. III 6, 33 sek.
9. Sal. Carm. I 2, ep. 7, 19; ar lāstiem apkŗauti, izpirkšanai nolemti.
10. Sal. Carm. III 3, 40 par Troju.
11. Par ārējo iebrukumu briesmām pilsoņu karu laikā Carm. III 6, 15; sev. draudoši partī (jātnieki 12) — sal. Carm. III 5; I 2, 51; I 19, 11; I 29, 4; I 21, 15 un cit. Gleznaini Horātijs attēlo un iedomājas barbaru uzvāru un tās sekas.
13. Kvirīns — Rōmuls; dibinātāja kaps un relikvijas ir pilsētas talismans.
15. Sal. Carm. IV 4, 45.
17. Fōķieši (Mazāzijā) atstāj tēviju, lai glābtos no persiešu jūga, kad Harpags, Kīra kara vadonis 534. g. pilsētu apdraud, un dodas uz Chiju, tad uz Korsiku; arī Massiliju (Marseļu) tie dibinājuši.
18. Viņu svinīgs zvērests un lāsts aizbraucot: kad jūrā nogremdētā dzelzs uzpeldēs, mājās nākt. Horātijs analogiski 25 sek.
- 19, 20 — sal. 10 sek.
- 21 — Carm. III 11, 49; I 7, 25 sek.
22. Sal. Carm. I 21, 2.
24. Sk. ep. 10, 1.
25. Kā fōķieši, arī Horātijs pieved neiespējamo, pie kā zvērēt: atgriezties atpakaļ tikai tad, kad upe tecēs atpakaļ, pret straumi, tāpat kad Pads apskalos Matīna kalna galotni un Apennīni nāks jūrā, un beidzot, kad miers būs starp plēsoņiem un viņu laupījumu (sal. ep. 15, 7 sek.).
39. Ep. 10, 17.
40. Ceļš iet uz rietumiem, bet kā parasts senatnē — gar krastu, t. t. sākumā uz ziemeļiem gar Etrūriju un tālāk caur Hērakla stabiem (Hibraltaru) līdz okeanam, kur tālu nost no krasta ir svētlaimīgo salas.

41. Ōkeans apņem visu zemi (circumvagus).
42. Līdzīgi ceļojumi pp. Lūkiana „Patiesīgs stāsts“; nostāsti par elisiju ļoti seni (Homērs); sal. Platōna Atlantīdi.
43. Apraksts simmetriski uzbūvēts: daba (43—48), dzīvnieki (49—52, 61, 62); tas ir raksturīgs visām ūtopijām un zelta laikmeta aprakstiem (pp. Plut. Sertorius p. 520 Reisk.).
45. Zeme pati dod augļus — Homērs par kiklopiem, Hēsiods, Ovid. Met. I, Verg. Georg. un citi. Olīvu koki parasti dod augļus ik pārgadus.
- 53—56 klimats.
- 57—60 un 63—66 sala nav visiem pieejama, pat ne argonautiem, kuņi kopā ar Mēdeju (58) atgriežas no Kolchidas, ne foinīkiešu kuģiem, kas visu pasauli apbrukā, nedz arī Odisejam, kas bijis ōkeanā, bet tikai bijīgiem (Carm. IV 8, 25 sek.)—sal. 9 rindu.
66. Četri laikmeti (sal. Ovid. Met. I), bet ne pieci, kā pie Hēsioda.

17.

Sk. ep. 5; septiņpadsmitais epōds noslēdz uzbrukumu virkni Kānidijai ar fiktīvu piekāpšanos; Kānidija katrā ziņā ir sadusmota par neslavu, kādu tai cēlis Horātijs, un draud atriebties (sal. Sat. II 1, 48); Horātijs, tikpat vēribas piegriežot šiem draudiem, kā viņas mīlestības zālēm un burvībām, atbild ar irōnisku grēku sūdzēšanu, atzīstoties visos savos noziegumos un apsolut laboties; šāda labošanās ir jaunam pamfletam materiāls (pp. 40 sek.), ko Kānidija gan uzņem kā īstu atzīšanos, bet nepiekāpjas, vēl jo vairāk ar to parādot savu nežēlīgo, asinskārīgo dabu. Uzbūve nav tik komplicēta, kā ep. 5; šeit tikai divi monologi, pie kam otrais ir kā atbilde pirmajam; šāds paņēmiens — drāmatizējums — bieži sastopams arī satīrās. Horātijam šeit raksturīga provocējoša nopietnība (sal. Sat. I 4, 78—101) un kōmiskas situācijas radišana. Epōds ir īsta maģijas enciklopēdija.

1. Fiktīvā padošanās visuvarenai maģijai, pie kuņas ziedokļa H. metas ceļos, rokas izstiepis lūgšanā, atzīstot to.
2. Lūdz pie tā, kas svētāks vai tuvāks otram (ep. 5, 5); maģija cieši saistīta ar apakšzemes dievībām, Proserpīnu, apakšzemes valdnieci un Diānu (ep. 5, 51), kas ir arī Selēna.
4. Burvju grāmatas ar formulām un receptēm mums tagad zināmas no vairākiem atrastiem grieķu papirusiem; ar burvju vār-

- du palīdzību var pat zvaigznes, kas pie debesīm piestiprinātas, noraut lejā (ep. 5, 45). (Sk. Sat. I 8 ievadā.)
5. Ep. I 1, 34; atsvabini mani no burvju lāstiem (*ἐπφοδαί*), sk. 5, 75 sek.
  6. Rituāls pie Teokrita II; ripu griežot ar zināmiem vārdiem pievelk mīloto pie sevis (Verg. Buc. 8, 21); tāpat ar lāstiem; atsvabina (ep. 5, 71; Carm. I 27, 21) var griežot ripu atpakaļ, vai ar pretvārdiem.
  7. Savu lūgumu Horātijs pastiprina piemēriem: Achills padevies Tēlefa un Priama, Kirke Odiseja lūgšanai; Achills (ep. 13, 12) Nēreja meitas Tetidas dēls; cīņā pie Trojas viņš ievaino Tēlefu, kas grib to aizturēt; Tēlefa vaina nesadzīst un orākuls atbild *ὁ τρώσας καὶ λάσεται* — kas sitis, tas arī dziedinās; Tēlefs griežas pie Achilla, un vaina sadzīst, tam ar šķēpa galu viņai pieskaņoties. Šis piemērs sev. noderīgs Horātijam viņa iedomātās attiecībās ar Kānidiju.
  11. Hektora liķa izlūgšana no Achilla, kas to nolēmis suņiem atdot; to loka sirmmais Priams ar savām lūgšanām (Carm. I 10, 13 sek.); — šeit piemērs, kā var pielūgt vislielāko ienaidnieku.
  15. Kirke (Epist. I 2, 23 sek.) Odiseja pavadoņus pārvērš par cūkām (Od. X 239) un atbuņ, kad Odisejs to lūdz; arī Kānidija var darīt iespaidu uz cilvēka garu un miesu.
  19. Horātijs raksturo savas ciešanas kā Kānidijas burvības sekas, kā sodu, un pēc šī ievada iesāk galveno daļu, kā parasts sviniģās lūgšanās, ar epitetiem dievībai, kam šajā gadījumā pielīdzina Kānidiju; tas ir tikai jauns plīķis Kānidijai, pirmais it kā nopietni uzbūvētā lūgšanā, jo vairāk tāpēc, ka formas ziņā viņš ir kompliments (20); sal. C. III 6, 30 sek.
  21. Ārējās pazīmes Kānidijas burvības varai: jaunība aizģājusi, zudis sārtums, palikuši vairs kauli un āda, mati sirmi (sal. Teokr. II 88) — protams, pretēji patiesībai, t. t. isti Kānidijas nespēka apzīmēšanai.
  24. Dziļākās pazīmes — nemiers, bezmiega naktis un t. t. (sal. Carm. I 27, 19 sek.); bieži to mēdz uzsūtīt maģiskos papirusos. Uztvērums kā 21 sek.
  27. sek. tālākā piekāpšanās: Horātijs sakās ticot burvības spēkam, ko agrāk noliedzis. Burvība pie kalniešiem (Sat. I 9, 29; ep. 5, 74, šeit 60) vēl ziedos; sal. 24. sek. par to, ka var novest līdz neprātam (kā maģiskos papirusos).
  30. Ar to lūgšana būtu izbeigta; sagaidāma piedošana, bet tās nav; izteiksme top patētiska.

31. Sal. ep. 3, 17 un 3, 15 kā šeit 33.
35. Glezna: Kānidija savā raganu ķēķī, kur svilst nevien no uguns, bet arī no burvju zālēm, kuŗu spēku attēlo Horātijs iepriekšējās rindās. Kolchida — Carm. II 13, 9, ep. 5, 24.
36. Burvība izbeidzas, ja piepildīts tās mērķis, kam viņa domāta; Kānidija tomēr nav apmierināta un tāpēc Horātijs jautā, kāds vēl sods tam tiks uzlikts un vai tam būs jāizpērk grēks — zaimi; arī to viņš grib darīt, arī ziedot hekatombas un dziedāt himnus, ko dara, lai dievu (šeit Kānidijas) dusmas mierinātu. Šādu himnu viņš arī iesāk ar „melīgo līru“ (39) (kā Katulls 42, 24) solot apoteōzi.
- 40 sek. Sal. ep. 5 beigās — kontrasts pārāk liels.
42. Dzejnieks Stēsichors palicis akls tāpēc, ka uzrakstījis par Helenu pamfletu, un tapis vesels tad, kad otrā poēmā sacījis pretējo. Dioskūri, Helenas brāļi, aklumu uzsūtījuši un atņēmuši. Kā Helena pēc nāves tapusi par dievieti, tāpat arī tas paredzams Kānidijai. Ar Dioskūriem Horātijs salīdzina arī Kānidiju 45; tālākais ir jau tiešs pamflets īstenībai pretējas slavas dziesmas veidā, kas vēl vairāk izceļ Kānidijas nešlavu (kā 20 un 40); Horātijs seko Stēsichora piemēram un arī raksta otro dziesmu — palīnōdiju — slavas dziesmu Kānidijai ar himnam raksturīgu uzbūvi (ģeonealōģija, darbi un nopelni, sal. Carm. I 10): Kānidijas tēvs nav bijis no zemas kārtas ar aizdomīgu nodarbošanos, viņa nav gājusi nabagu kapos kā burve lasīt kaulus no miroņu pelniem (Sa t.I 8, 22), ir viesmīlīga (ep. 5), viņa tiešām ir dzemdējusi (ep. 5, 5).
53. Kānidijas atbilde tāpat svinīga. Vai nu sapratusi vai ne, viņa tomēr nav apmierināta; prieks redzēt Horātija ciešanas un nožēlošanu liek tai, apzinoties savu varu, vēl vairāk to mocīt; viņa paliek kurla pret lūgšanām, kā klints jūrā pret bangām sal. Carm. III 7, 21).
56. Cotytia — trāķiešu dieves *Κοτυτώ* orģiastiskie svētki, tikai vīriešiem pieejami (iejaukts arī Alkibiads Atēnās); zīmīga ir šādu svētku pārnešana uz Rōmu, lai apzīmētu Kānidiju vēl tuvāk; mistēriju atklāšana ir liels noziegums, šajā gadījumā no Horātija puses.
57. Paskaidrojums pie iepriekšējās rindas rōmiešiem, kam šis svētku nosaukums svešs.
58. Pontifiks ir reliģijas sargs un uzstājas pret visiem reliģiskiem noziegumiem. Kā tādu Kānidija apzīmē Horātiju, tāpēc ka tas ir atklājis un nosodījis viņas darbus Ēskvilīna kapsētā (Sat. I 8).

60. sek. Kānīdija dārgi pirkusi kaitīgas burvju zāles, kas saēd, bet nenonāvē un ilgi gaidījusi viņu iespaidu; velti cerēt Horātijam ātru nāvi (62 sek.); to sagaida ilgas mokas, kā Tantalū, Promēteju un Sīsifu.
65. Pelops negodīgs, jo, ieguvis par sievu Hipodamiju ar braucēja Mirtila palīdzību, viņš nedod apsollīto atlīdzību tam, bet to iesviež pašu jūrā. Tants, viņa tēvs, izstāstījis tālāk noslēpumus, ko dzirdējis pie dievu galda; viņa mokas Sat. I 1, 68.
66. Par Prōmeteju sk. Carm. I 16, 13; II 13, 37; ērglis pastāvīgi plosa viņa miesu pie klints Kaukazā.
67. Sīsifs (Carm. II 14, 20, sat. II 3, 21), Aiōla dēls, Korintes dibinātājs (viņa dēls Glauks, tā dēls Bellerofonts), aizkaitinājis dievus, starp citu uzrādot vietu, kur Dzevs apslēpis nolaupīto Aigīnu, Asōpa meitu; kad tam par to uzsūtīta nāve, Sīsifs to sasējis važās un apturējis viņas darbību, līdz Arejs nāvi atsvabinājis. Isi priekš savas nāves Sīsifs pavēlējis sievietei to neapglabāt, lai kā neapglabātu to nelaistu Aīdā, pie citiem mirušiem, bet sieva tā nav darījusi. Tomēr arī no Aīda Sīsifs atprasījies, lai sievu pārmācītu, un pārnācis Korintē, vis nedomājis lejup atgriezties. Lai viņu pārmācītu un lai viņš vairs nevarētu uz virszemi ar viltu aiztikt, viņam uzliek sodu — velt akmeni pret kalnu, no kurienes tas arvien veļas atpakaļ.
70. Veltīgi pašnāvības mēģinājumi grūtsirdībā.
72. Nōrika (tag. Steiermarka) pievienota tikai 16. g. pr. Kr., bet no turienes dzelzs pagatavotos ieročus Horātijs piemin arī Carm. I, 16, 9.
74. Sal. Carm. III 1, 40; uzvārētā vislielākais apvainojums.
76. Sal. ep. 6, 15. Kānīdijas vara; sal. Sat. I 8, 30 sek.
78. Ep. 5, 45 sek.
79. Sat. I 8, 40.
80. Ep. 5, 77, 38.